

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

AKTUALNE NAUKOWE PROBLEMY.
ROZPATRZENIE, DECYZJA, PRAKTYKA

Gdańsk
29.06.2015 – 30.06.2015

Część 1

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

АКТУАЛЬНЫЕ НАУЧНЫЕ ПРОБЛЕМЫ.
РАССМОТРЕНИЕ,
РЕШЕНИЕ, ПРАКТИКА

Гданьск
29.06.2015 – 30.06.2015

Часть 1

U.D.C. 72+7+7.072+61+ 330+339.138+658+657+336.71+339 +082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej "Aktualne naukowe problemy. Rozpatrzenie, decyzja, praktyka" (29.06.2015 - 30.06.2015) -

Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 74 str.

ISBN: 978-83-65207-22-7 (t.1)

U.D.C. 72+7+7.072+61+ 330+339.138+658+657+336.71+339 +082

B.B.C. 94

Komitet Organizacyjny Konferencji:

1. В. Окулич-Казарин – (przewodniczący), dr, Rosja;
2. В. Подобед, PhD, Białoruś;
3. А. Prokopiuk, dr, Polska;
4. Е. Чекунова, dr, Rosja.

Grupa robocza:

1. А. Murza, (przewodniczący), Ukraina;
2. Т. Мартинкова, Rosja;
3. М. Ордынская, Rosja.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązковым jest odniesienie do zbioru.

"Diamond trading tour" © Warszawa 2015

ISBN: 978-83-65207-22-7 (t.1)

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 1. ARCHITEKTURA. BUDOWNICTWO. (АРХИТЕКТУРА.
СТРОИТЕЛЬСТВО.)

1. Булах І. В. 5
РОЛЬ МІСТОБУДІВНОЇ ТА АРХІТЕКТУРНОЇ СИМВОЛІЗАЦІЇ В РЕ-
ВІТАЛІЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА КИЄВА В РАМКАХ
МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ «ТЕРИТОРІЯ ГІДНОСТІ»

SEKSCJA 3. NAUK BIOLOGICZNYCH.(БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

2. Палієнко О.А. 10
СТАН ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСО-
БИ ВИРШЕННЯ
3. Чернолата Л.П., Новаковська В.Ю. 14
ЦЕЛЮЛАЗОАМІЛОЛІТИЧА КОРМОВА ДОБАВКА В РАЦІОНАХ
СВИНЕЙ

SEKSCJA 5. GEOGRAFICZNY NAUKI(ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАУКИ)

4. Лоха В. А., Лоха А. А. 18
ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ АНАТОЛІЯ САВЕЛІЙОВИЧА ЯН-
ЦЕЛЕВИЧА

SEKSCJA 7. JOURNALISM.(ЖУРНАЛИСТИКА)

5. Bazaka R. 23
PERIODICALS OF SOCIAL, SCIENTIFIC AND PROFESSIONAL
ORGANIZATIONS OF YELYSAVETHRAD IN THE END OF XIX – THE
BEGINNING OF XX CENTURIES
6. Дударевич І. К. 26
МЕДІА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

SEKSCJA 8. ART (ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ)

7. Мітлицька В.А., Хомич К.Ю. 33
МУЗИКА ЯК СКЛАДОВА БАЛЕТІВ М. ФОКІНА

SEKSCJA 11. ZARZĄDZANIA. MARKETING.(МЕНЕДЖМЕНТ. МАРКЕТИНГ)

8. Пазюк В.Л. 37
ВПЛИВ БРЕНДА НА ПРОСУВАННЯ ВИННОЇ ПРОДУКЦІЇ

SEKSCJA 12. NAUK MEDYCZNYCH. (МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ)

9. Білавич І.В. 39
ТОВАРИСТВО “ВІДРОДЖЕННЯ” У БОРОТБІ ЗА ЗДОРОВИЙ СПО-
СІБ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

10. Glubochenko O.V. 43
INDEPENDENT WORK AS PART OF THE LEARNING ACTIVITIES
OF STUDENTS

11. Герасимчук П.О., Власенко В.Г., Павлишин А.В.....	46
ВИКОРИСТАННЯ ВАКУУМ-ТЕРАПІЇ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУ- ВАННІ СИНДРОМУ ДІАБЕТИЧНОЇ СТОПИ	
12. Коцур Н.І.	48
ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ШКОЛЯ- РІВ ПІД ЧАС РОБОТИ З КОМП'ЮТЕРНОЮ ТЕХНІКОЮ	
СЕКСІЯ 25. ЕКОНОМІКА. (ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ)	
13. Зиязетдинова Э.Ф.....	52
ЭВОЛЮЦИЯ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ	
14. Піскун А. В.....	54
ЗАРОДЖЕННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ У США	
15. Зиязетдинова Э.Ф.....	57
МЕЖДУНАРОДНОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ ТРУДА И ТЕНДЕНЦИИ ЕГО РАЗ- ВИТИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ	
16. Мельянюкова Л.В.	59
КОНТРОЛЬ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АКТИВ- НИХ ОПЕРАЦІЙ	
17. Белова І. В.....	62
ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМНОГО ФІ- НАНСОВОГО РИЗИКУ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	
18. Тарасова Т.Н.....	66
КОМПЛЕКСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ РЕСТРУКТУРИЗАЦИЕЙ КАК ИН- СТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВ- ЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ	
19. Тарасова Т.Н., Самарин А.М.	69
ВОПРОСЫ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТУРИСТСКИХ АГЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ОТРАСЛЕВОГО КРИЗИСА	
20. Дугієнко Н.О. Осаул А.О.	73
ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ КНР У ВИРОБНИЧЕ СПІВРОБІТ- НИЦТВО В СФЕРІ МАШИНОБУДУВАННЯ	

Булах І. В.

асистент кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету
будівництва та архітектури

РОЛЬ МІСТОБУДІВНОЇ ТА АРХІТЕКТУРНОЇ СИМВОЛІЗАЦІЇ В РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА КИЄВА В РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО КОНКУРСУ «ТЕРИТОРІЯ ГІДНОСТІ»

***Анотація:** у статті розглядаються загальні положення архітектурної та містобудівної символізації та наводяться рекомендації щодо застосування символічного підходу у ревіталізації центральної частини міста Києва в рамках міжнародного конкурсу «Територія Гідності».*

Ключові слова / Keywords: символ / symbol, символізація / symbolizing, художній образ / image, теорія архітектури / theory of architecture, містобудування / town-planning.

Сьогодні в Україні тривають важкі процеси оновлення, ревіталізації як суспільства в цілому, політичної структури, так і територіальної площини міста Києва і навіть країни. Безумовно, ці процеси пов'язані між собою, не дивлячись на те, що вони торкаються як матеріальної, фізичної площини, так і площини духовної – людської свідомості. Так, рухаючись хвилею змін і бажанням зафіксувати в історії події 2014-2015 рр. в країні був оголошений міжнародний конкурс "Територія Гідності", за результатом якого будуть проведені якісні перетворення у центральній частині міста Києва. Результати конкурсу у вигляді реальних містобудівних та архітектурних проектів-пропозицій край важливі для українського суспільства: громадян, хто приймав безпосередню участь у творенні Майдану, родичів загиблої Небесної сотні, військовослужбовців, лікарів, волонтерів, мирного населення та ін. Тобто проекти-переможці водночас повинні надати відповіді на усі багаточисельні питання визначені в процесі формування

конкурсного завдання і при цьому не нашкодить вже існуючий містобудівний ситуації та інфраструктурі.

Одним із шляхів вирішення цієї містобудівної та архітектурної проектної задачі є впровадження символізації та її світового досвіду, де символ отримує філософське обґрунтування, відображає культурну спадщину, віддзеркалює державний устрій та рівень життєвого досвіду суспільства. Окрім того, символ містить художню образність, виразність, концептуальність, ідейність та змістовність. Якість та сприйняття символу в містобудуванні та архітектурі залежить від рівня професійної досвідченості його творця та підготовленості сприймаючого його суспільства.

Символізація – це причина і мета створення художнього образу шляхом абстрагування контекстуального змісту у багатоплановій структурі на основі інтеграції процесів аналогізації, схематизації та алєгорізації. Символізація, як складна структура, містить наступні рівні: глобальний (місто в цілому), структурний (вуличний каркас, головні площі та містоформуючі ансамблі), середовищний (архітектура будівель та споруд) та локальний (значні монументи та пам'ятники).

Говорячи про ділянку відведену під конкурсне проектування, а саме центральну вулицю міста Києва – Хрещатик та прилеглу до неї місцевість, ми опиняємось в колі структурного рівня символізації, та ієрархічно крокуємо до середовищного та локального рівнів. При цьому, всі зазначені рівні обов'язково повинні бути об'єднані загальною змістовною концепцією, яка і буде поєднувати різні за масштабом об'єкти проектування (каркас вулиць, площі, будівлі, сквери, монументи) у єдиний меморіальний комплекс. Такий комплексний підхід з впровадженням символізації у проектний процес дозволить отримати сучасну архітектуру світового рівня. У протилежному випадку, робота над окремими ділянками різними не взаємодіючими проектними групами призведе до різнохарактерних, різностильових наборів споруд та об'ємів.

Для структурного рівня символізації конкурсантами запропоноване велике коло можливих тем: пульсація серця, що символізує важливість даного місця в межах міста, країни; стихія води, як символ безперервного руху життя; шлях, як символ життя та подій яким рухається українське суспільство; дерево, як символ органічного розвитку та ін. Такий об'єднуючий та пояснюючий, сповнений ідеєю та змістом підхід дозволить підвищити індивідуалізацію, художню образність, естетизацію проектування, а також допомагатиме сприйняттю перетворень вже сталому та звичному образу конкурсної ділянки міста. Прикладом застосування комплексного методу символізації в межах ревіталізації цілого міста є м. Скоп'є. Впровадження особистих імен "Миська стіна", "Миські ворота", "Миська площа" із абстрагованим перевтіленням цих назв в архітектурні та містобудівні об'єми дозволило створити К. Танге нове, концептуально-символічне середовище, що було сприйнято із розумінням та повагою населенням міста. Таким чином, головним та першочерговим завданням для українського суспільства, фахівців-експертів та урядових профільних організацій постає питання на обрання головної змістовної теми, яка повинна відобразитись та розвинути у всіх трьох зазначених рівнях.

Після формування та затвердження змістовного та концептуального напрямку символізації слід обрати ступінь абстрагування серед стадій формування архітектурно-художнього образу. Слід зазначити, що з позиції узагальнення й упорядкування образу ця структура носить в тому числі ієрархічний характер, оскільки

зростання ступеню складності образотворення відбувається не стільки послідовно, скільки поступово, починаючи від першої сходинки – аналогії, де проходить порівняння архітектурного об'єкту з іншим і виявлення їх схожості і подібності. Далі цей процес продовжується шляхом абстрактного виявлення подібності у схемі майбутнього образу. Якщо цей процес завершується на цій стадії, то художній образ набуває ознак незавершеності й схематизму. Подальше розгортання процесу образотворення пов'язано з поглибленням абстрагування і наданням схемі статусу форми, тобто ідеї і проекту майбутнього образу в процесі його концептуалізації. Найвищий щабель і рівень абстрагування пов'язаний з процесом символізації, який стає кінцевою причиною і метою створення повноцінного художнього образу на шляху надання тілесності і нового змісту сумі абстрагованих ідей.

Процес аналогії в архітектурі та містобудуванні це один з розповсюджених методів, який розподіляється на дві основні групи, де основним стає використання органічних взірців і зразків неживої природи. У свою чергу, органічні взірці базуються на антропоморфізмі (аналогія з формами людського тіла або його частинами), зооморфізмі (аналогія з формами тварин або їх частинами), на аналогії з рослинним світом – флороморфізмі. Взірці неживої природи, в свою чергу, включають: геопластику (аналогія з формами рельєфу, ландшафту), геометричні і математичні аналогії (пропорційність, особливе значення форми та чисел) та штучні аналогії (аналогія із штучними формами, створеними людиною, в тому числі з витворами мистецтва).

Наступний етап архітектурної символізації – це схематизація проведеної аналогії, як принцип і метод збереження найсуттєвіших рис порівнюваних об'єктів шляхом абстрагування від того, що їх розрізняє. Схема, як пусковий момент і діюча сила стає рушійною причиною символізації образу і образотворення. На відміну від аналогії, архітектурна схема в ході подальшого абстрагування трансформує і змінює взірць наслідування і першообраз, акцентуючи в ньому головні ознаки, тим самим зберігаючи досить чітке посилення на нього. Архітектурний схематизм – це спрощене відображення і зображення взірця для аналогії, як матеріальної основи у формуванні художніх образів містобудівного, архітектурного або середовищного об'єкту.

Наступним структурним етапом архітектурного образотворення і символізації стає алегоризація, що ґрунтується на вуалюванні реальних осіб, явищ і предметів під конкретними художніми образами з відповідними асоціаціями, з характерними ознаками того, що свідомо приховується. Алегоричні образи переважно є втіленням абстрактних понять і схем, які завжди можна розкрити і обґрунтувати аналітично. Зміст алегорії, на відміну від багатозначного символу, однозначний, а форма алегорії встановлюється зв'язками між значенням і образом за подібністю. Архітектурна алегорія – це “іносказання” в архітектурі, інший проектний підхід до сталой, вже звичної риторики загальних місць архітектурної форми, які в сукупності передбачають впровадження незвичного для об'єкту символічного змісту. Це створення нового, більш складного й нашарованого змісту архітектурної форми, яка здатна втілювати та транслювати емоції, образи у оточуюче середовище за ознакою “те, куди” йде процес символізації.

Останнім, найбільш складним етапом формування повноцінного архітектурного і містобудівного художнього образу стає символізація. Символізація – це свідомо цілеспрямована дія формотворення образу за допомогою схем і алегорій, що спрямована на кінцеву мету – створення багатозначного і багатозмістовного, концептуально-

акцентованого образу архітектурного й містобудівного мистецтва. З цих позицій, архітектурний символ інтегрує в собі причини–процеси образотворення, серед яких: матеріальні причини-аналогії, рушійні причини–схеми, а також формальні причини-алегорії. Безумовно, процес символізації ускладнюється тим, що цілком зрозуміти та виявити символічний зміст архітектурного чи містобудівного образу, без спеціальних знань та досвіду іноді складно. Але в будь-якому випадку, глибинна тайна символу не залишає свого спостерігача пасивним і незацікавленим - він начебто підлаштовується, трансформується та перевтілюється, завдяки цій тайні та скритим у глибині потенціям, пробуджуючи при цьому ті багатшарові асоціації та образи, що доступні й зрозумілі кожній окремій людині. Ця властивість архітектурного символу вимагає від нього ознак багатозмістовності, багатшаровості та різноплановості.

Архітектурний символ – це в своєрідній формі "душа" і форма об'єкту, тобто багатогранна логічна і емоційна сукупність, яка здатна викликати широкий і глибокий спектр почуттів-образів та транслювати їх в оточення. На відміну від архітектурної алегорії, символ - це "те, для чого", - це образ багатозначний та органічний, здатний змінювати своє значення, вплив і зміст в залежності від концепції-мети, від просторово-часових уявлень і умов його сприйняття.

Архітектурний символ, зонайменше має поверхневий та глибинний рівень. Поверхневий рівень спирається на первинне візуальне ознайомлення та особистий рівень досвідченості та культури спостерігача. У цьому випадку, архітектурний символ може включати в себе схематизм або алегорію, які підкреслюють силу його дії на оточення. Глибинний рівень, як правило, потребує додаткової інформативності щодо символічної концепції та її трактування з боку проектувальника, а також можливого спрощення складної багатшарової змістовної структури форми-мети.

Таким чином, під символізацією розуміється процес створення досконалої архітектурної або містобудівної форми, її художнього образу, які втілюють найвищий ступінь і рівень матеріалізації, абстрагування схематизації, алегоризації, які в процесі символізації стають кінцевою причиною і метою створення повноцінного художнього образу на шляху надбання зображальності й виражальності сукупності конкретних і абстрагованих форм і ідей. На відміну від алегоризації, процес символізації – це багатшарова і різнопланова структура, що містить різні рівні творення й сприйняття образу (поверхневий, структурний, змістовний, глибинний) та є результатом системного поєднання процесів аналогізації, схематизації та алегоризації. Символізація відрізняється багатозначенням, складністю ієрархічної структури та варіабельністю тлумачення подвійно абстрагованого художнього образу.

Для розуміння призначення та ілюстрації можливостей впровадження символізації слід звернутись до світового досвіду. Так, на глобальному рівні це вже згадане раніше м. Скоп'є із впровадженням особистих імен для структурних елементів міста; на структурному рівні - ансамбль собору Св. Петра із його прилеглою площею у Ватикані, ансамбль Меморіального комплексу миру в Хіросімі японського архітектора Кензо Танге; на середовищному рівні - будівля-меморіал Рейхстагу у м. Берлін архітектора Нормана Фостера; на локальному рівні - Меморіальний комплекс трагедії 11 вересня у м. Нью-Йорк. Всі перераховані видатні взірці застосування символізації у світовій практиці можуть надати напрямки, підходи та способи вирішення конкурсного завдання та подальшого його втілення як проектної реалізації у ревіталізації

центральної частини м. Києва, що зумовлена метою меморіалізації подій Революції Гідності та допоможе створити сучасне, науково обґрунтоване та зрозуміле суспільству архітектурно-містобудівне середовище.

Список використаної літератури:

1. Булах, І.В. Загальні положення символічного підходу до формування і розвитку архітектурно-планувального образу міського простору. / І.В. Булах // Збірник наукових докладів. Наукова і технічна інформація в плануванні й здійсненні наукових досліджень та реалізації проектів / (29.09.2014 - 30.09.2014) - Варшава: - 2014. - Ч.1 - сс.22-30.
2. Тімохін В. О. Архітектура міського розвитку. 7 книг з теорії містобудування. - К.: КНУБА, 2008. - 629 с.

Палієнко О.А.

старший викладач кафедри медико-біологічних дисциплін
і валеології ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

СТАН ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ

Ключові слова: збереження здоров'я, стан здоров'я, захворюваність, хвороба, фізичне здоров'я, духовне здоров'я, валеологія.

Keywords: health preservation, health, disease, illness, physical health, spiritual health, valeology.

Людина ХХІ століття стала заручницею діяльності суспільства минулої епохи, яка намагалася змінити природу своїм потребам. Така діяльність призвели до забруднення навколишнього середовища, знищення лісів і висушування річок, зміни ландшафту Землі, її біосфери, клімату, електромагнітного фону. Поява нових чинників впливу на середовище, вимагає нових підходів до розуміння фізіологічних процесів у організмі, які значно трансформувалися під їх впливом. Змінилися психіка і свідомість нинішніх людей, перебіг хвороб, але підходи до вирішення проблеми залишаються старими.

В останні десятиріччя негативний вплив на природу тільки посилювався, що відповідно позначило на здоров'ї популяції людей та різних видів тваринного світу. Щоб переконатися в цьому, наведемо кілька наукових висновків міжнародних форумів зі збереження природи і стану умов життя населення нашої планети. Зокрема, на Міжнародному саміті зі збереження живої природи в Бонні в травні 2008 р., у якому брали участь представники 147 країн світу, оприлюднено висновок фахівців Усесвітнього фонду дикої природи скорочення на планеті протягом 1970-2005 рр. різних форм життя: наземних видів – на 25%, морських – на 28%, прісноводних – на 29%. Відзначено, що унікальні форми життя зникають щорічно і однією з головних причин цього дуже тривожного процесу стала діяльність людини. Результати тисячолітніх періодів біологічної еволюції знищено за кілька десятиріч технічного прогресу [1, 27].

За даними офіційної статистики Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я, кожна третя дитина в Україні з'являється на світ з відхиленнями в стані здоров'я. Показник приросту захворюваності вроджених аномалій становить +15,5%. Протягом останніх 5 років, рівень захворюваності дітей віком до 14 років на злоякісні новоутворення тримається на рівні 16–17 випадків на 100 тис. дітей.

І разом з тим, збереження здоров'я – завдання кожної людини особисто. Необхідна система навчання фізичному та духовному здоров'ю, адже про здоров'я людина зазвичай замислюється, коли воно втрачено. Навчання – це пропаганда, переконання людини в необхідності високої якості життя. В Україні в цьому плані загублено те, що мали тисячі груп здоров'я, мільйони здорових, які турбувались про своє здоров'я [2, 508].

На думку всесвітньо відомого академіка В.В. Фролькіса ринкові відносини не повинні бути застосовні до цієї частини життя людини. У систему здоров'я входить: принцип збалансованого харчування, калорійно недостатня якісно повноцінна дієта з низьким вмістом жирів і холестерину, з достатньою кількістю вітамінів, сорбентів; принцип помірної фізичної активності з декількома тренуваннями на тиждень. Надмірні навантаження вже у вихідному стані можуть вичерпувати резерви, наприклад, біосинтезу білка, необхідні в подальших складних життєвих ситуаціях; духовність, висока мораль, життєвий оптимізм визначають не тільки психічне здоров'я, але через нейрогуморальні механізми впливають на високий рівень біологічних процесів в організмі; вміння керувати собою і справлятися зі стресами, що викликають часом катастрофічні зміни в організмі; профілактика куріння, наркоманії, алкоголізму. Отже, поєднання широкого діапазону пристосувальних біологічних можливостей організму з високою духовністю, здатністю отримувати задоволення від життя і визначає якість життя. Для цього не потрібно багатства, але все це неможливо в злиднях. Ще здавна говорили, що убогість – це головна людська хвороба [3, 12].

Перш за все, здоров'я слід трактувати не просто як відсутність хвороб. Сьогодні більшість дослідників вже визнають існування відмінностей у хворобах людини. Коли ж говорять про здоров'я, то використовувати одне поняття – «норма» – невірно, бо здоров'я, як вища форма пристосування, має широкий діапазон. Ось чому мають рацію ті, хто кажуть: «здоров'я здорових». Дійсно, можна бути здоровим в різному віці. «Здоров'я, – пише Фролькіс, – це гармонія і високий рівень фізичного, духовного і соціального» [4, 29].

В останнє десятиліття проблема здоров'я набула особливої актуальності у зв'язку з тим, що якість здоров'я має тенденцію до його погіршення [5, 11]. Для України ситуація ускладнюється ще й тим, що водночас з екологічною кризою країна перебуває в соціально-економічній кризі, військових діях на Сході. Через це спостерігається прогресуюча деградація здоров'я населення, особливо дитячого.

В Україні зростає смертність, падає народжуваність, знижується тривалість життя, збільшується число неінфекційних та інфекційних захворювань. До того ж зникають духовні цінності, росте матеріальна нерівність в суспільстві.

Одним із прикладів боротьби з проблемами здоров'я населення в Україні може бути всеукраїнська громадська організація «Велика Родина», яка почала свою діяльність в рамках загальнодержавної цільової програми «Здорова нація», започаткувала соціальну міжнародну програму «Велика Родина», одним з напрямків діяльності якої є надання комплексних професійних послуг з профілактики та оздоровлення населення. Досягненням її, є розробка індивідуального паспорту здоров'я, який відображає загальний стан здоров'я організму. Паспорт здоров'я з висновками та рекомендаціями лікарів, дав змогу людям вчасно виявити зміни та приступити до покращення та зміцнення свого стану здоров'я.

Соціальна міжнародна програма «Велика Родина» підтримується національними та міжнародними благодійними фондами, фінансовими установами та страховими компаніями. Вона створена небайдужими людьми, професіоналами-медиками, які вивчають кращий світовий досвід у цій галузі. Найголовнішим завданням своєї роботи з представниками українського зарубіжжя, «Велика Родина» вважає необхідність привернути увагу та залучити суспільство до зміни ситуації в стані здоров'я

українського народу та змінити негативну статистику: сьогодні, середня тривалість життя громадян в Україні на 10-12 років менша, ніж у країнах ЄС, а передчасна смертність, особливо серед чоловіків працездатного віку, є вищою в 3-4 рази в основному за рахунок збільшення неінфекційних хронічних захворювань та онкопатології. Залишаються високими показники приросту захворюваності таких систем, як: кровообігу (+25,8%), сечостатевої системи (+21,2%), системи травлення (+20,1%), органів дихання (+8,2%), і розладів психіки (+3,6%).

Критерії стану здоров'я зазвичай статичні. Разом з тим, вкрай важливий індивідуальний прогноз, важливо передбачити характер майбутніх змін здоров'я, передбачити можливість настання хвороб і створити індивідуальну профілактичну систему. Ось чому так важливо визначення біологічного віку людини. Включення в систему визначення біологічного віку показників зміни стану клітин, молекулярних зрушень дозволить простежити майбутнє конкретної людини, темп і тип його старіння [6]. Зрештою, основне завдання – перевести прискорене старіння в уповільнене. Уповільнений темп старіння – це досягнення довголіття за рахунок повноцінного життя. Існування біологічного годинника, визначення темпу старіння, вираженість процесів – все це дає змогу навчитися керувати фізіологічними процесами і уповільнити хід біологічного часу, збільшити термін життя. Таким біологічним годинником, на думку вчених, може бути структура мозку, що називається гіпоталамусом, яка регулює виділення гормонів, адже саме в гіпоталамусі, як відомо, знаходяться центри, що визначають емоції людини.

Таким чином, підводячи підсумок можна стверджувати, що через сукупність несприятливих економічних, соціальних та екологічних чинників Україна зараз є однією з «найстаріших» країн світу. Ці чинники викликали процес так званого прискореного старіння, що полягає в різкому зниженні рівня певних життєво важливих функцій населення, прогресуючому зростанні невластивих вікових патологічних ознак, смертності у працездатному віці тощо. Тому одним з головних завдань валеології та охорони здоров'я залишається збереження здоров'я, подовження тривалості життя, уповільнення процесу старіння. І тому всі методи і засоби боротьби за здоров'я населення України повинні бути спрямовані на пропаганду здорового способу життя, створення всеукраїнських освітніх програм, організацій з вирішення проблем охорони здоров'я та продовження терміну повноцінного життя людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білокриницький В. Нова парадигма лікування хвороб у сучасних умовах життєдіяльності людини / В. Білокриницький // Вісн. Нац. акад. наук України, – 2009. – № 8. – С. 27–34.
2. Палієнко О. А. Валеологічні аспекти наукової спадщини академіка В. В. Фролькіса / О. А. Палієнко // Гуманітар. вісн. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія : зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 30. – С. 506–510.
3. Фролькіс В. В. Качество жизни переходит в ее количество: воспоминание о будущем : лирическое отступление / В. В. Фролькіс // Зеркало недели. Украина. – 1999. – 22 янв. (№3 (224)). – С. 10–13.

4. Фролькіс В. Геронтологія : прогнози і гіпотези / Фролькіс В. // Вісн. Нац. акад. наук України, 1999. – № 7. – С. 28–37.
5. Коцур Н. І. Валеологія : підручник / Н. І. Коцур, Л. С. Гармаш, І. О. Калиниченко, І. О. Товкун. – Корсунь-Шевченківський, – 2011. – С. 11.

Чорнолата Л.П.

кандидат сільськогосподарських наук
Інститут кормів та сільського господарства

Поділля НААН

Новаковська В.Ю.

аспірант

Інститут кормів та сільського господарства

Поділля НААН

ЦЕЛЮЛАЗОАМІЛОЛІТИЧНА КОРМОВА ДОБАВКА В РАЦІОНАХ СВИНЕЙ

У фізіологічних дослідженнях встановлено, що використання целюлозолітичних та амілолітичних ферментів у складі кормової добавки для балансування раціонів свиней на відгодівлі позитивно позначається на середньодобових приростах живої маси (825 г та проти 677 г) та сприяє збільшенню утримання азоту в організмі (26,53 г проти 22,70 г). Також ферменти підвищують засвоюваність обмінної енергії, білка, амінокислот, фосфору. Використання зерновідходів та продуктів вторинної переробки у складі комбікормів сприяє зниженню собівартості комбікормів.

Ключові слова / Key words: корми / feed, ферментна добавка / enzyme additive, целюлаза / cellulase, амілаза / amylase, свині на відгодівлі / growing pigs, перетравність / digestibility.

Постановка проблеми. Значне місце в складі комбікормів займає сировина з високим вмістом неструктурних вуглеводів (ячмінь, жито, овес, зерновідходи та продукти вторинної переробки – висівки, макухи, шроти[1]. Використання при цьому целюлозолітичних та амілолітичних ферментів у складі кормової добавки для балансування раціонів свиней на відгодівлі підвищує рентабельність виробництва м'яса, задовольняє зростаючий споживчий попит на екологічно безпечну, доступну та високоякісну продукцію тваринництва[2].

Целюлаза ефективна в раціонах на основі зернових з великим вмістом некрохмалистих полісахаридів. Найкращий результат від застосування целюлази у свинарстві досягається при введенні її у раціон 6 місячним свиням на відгодівлі, що мають ще функціонально незрілу та вже витривалу травну систему. При використанні сумішки ферментів целюлази та амілази ефект дії ферментів посилюється[4,5].

Мета досліджень – встановлення ефективної дії целюлазоамілолітичної добавки у раціонах свиней.

Матеріали та методи досліджень. Згодовування кормової збалансованої сумішки на основі ячменю, зерна кукурудзи, соняшникової макухи. Ферменти використанні для приготування добавки, виготовлені на ТОВ ТД «Ензим». Целюлазоамілолітична добавка містить в своєму складі α -амілазу з активністю 9342 од/г, целюлазу з активністю 540 од/г. Умови активної дії ферментів рН=4,5 – 7,0 та t=30 – 50 °С. Експериментальні дослідження виконано на свинях української білої породи в умовах фізіологічного двору Інституту кормів та сільського господар-

Таблиця 1

Схема досліду

Групи тварин	Кількість тварин, гол.	Характеристика раціонів	Тривалість досліду, днів
Контрольна	4	ОР	15
1-дослідна	4	ОР + целюлаза/8г + амілаза/3,2г	
2-дослідна	4	ОР + целюлаза/16 г + амілаза/3,2г	

ства Поділля НААН України. Групи піддослідних тварин формувалися за методом пар-аналогів з урахуванням фізіологічного стану, віку, живої маси, інтенсивності росту в підготовчий період [3]. Раціони балансували за поживними речовинами відповідно до загальноновизначених норм годівлі з урахуванням живої маси та середньодобового приросту [6, 7, 8].

Результати досліджень та їх обговорення. До складу основного раціону входили 55 % зерна ячменю, 19 % зерна кукурудзи, 10 % зерна пшениці, 13% соняшникової макухи, 1,69% крейди, 0,84% мінеральної добавки, 0,47% кухонної солі. Загальна поживність добового раціону становила 3,96 кормових одиниць, 407,5 г перетравного протеїну, обмінної енергії 44,45 МДж, що відповідало нормованій потребі тварин. Дослід проводився відповідно схеми (табл 1.)

Це забезпечило одержання середньодобових приростів на рівні 642 – 676 г тваринами контрольної. Для тварин 1 дослідної групи, яка з основним раціоном споживала ферментну добавку 2,5 г целюлази та 1 г амілази на 1 кг корму, що в перерахунку на добуве споживання становить 8 г целюлази та 3,2 г амілази, забезпечило одержання середньодобових приростів на рівні 686 – 803 г. Для тварин 2 дослідної групи, яка з основним раціоном споживала ферментну добавку 5 г целюлази та 1 г амілази на 1 кг корму, що в перерахунку на добуве споживання становить 16 г целюлази та 3,2 г амілази, забезпечило одержання середньодобових приростів на рівні 748 – 926 г. Дані фізіологічного досліду свідчать, що додавання у корм целюлазоамілолітичної кормової добавки позитивно позначилось на інтенсивності росту тварин. Середньодобові прирости свиней другої дослідної групи були вищі порівняно з контролем на 27 %. (табл.2).

Свині 1-ї дослідної групи споживаючи ферментативну добавку витрачали менше на 5,79 % кормових одиниць, перетравного протеїну на 3,84 %, обмінної енергії на 5,78 % порівняно з тваринами контрольної групи на 1 кг приросту. У свиней 2-ї дослідної споживаючи ферментативну добавку знижувались витрати кормових одиниць на 12,18 %, перетравного протеїну на 10,13 %, обмінної енергії на 11,95 % порівняно з контролем на 1 кг приросту.

Таблиця 2

Показники продуктивності піддослідних свиней, n=4, M±m

Група	Середньодобові прирости живої маси, г	Затрати на 1 кг приросту		
		Кормові одиниці	Перетравного протеїну, г	Обмінна енергія, МДж
контрольна	647,12±14,77	5,01±0,06	545,24±18,08	58,34±0,59
целюлаза/8г + амілаза/3,2 г	735,38±28,48	4,72±0,16	524,28±19,98	54,97±1,89
целюлаза/16г + амілаза/3,2г	824,6±44,79	4,40±0,11	489,93±12,10	51,37±1,23

Таблиця 3

Коефіцієнти перетравності основних поживних речовин, n=4, M±m

Група	Суха речовина, %	Органічна речовина, %	Протеїн, %	Жир, %	Клітковина, %	БЕР, %
контрольна	75,63 ±1,01	77,75 ±0,89	76,63 ±1,54	54,82 ±3,13	47,89 ±2,06	83,29 ±0,83
целюлаза/8г + амілаза/3,2г	79,86 ±0,52	81,70 ±0,51	83,42 ±0,19	62,89 ±3,14	51,11 ±0,81	86,40 ±0,59
целюлаза/16г + амілаза/3,2г	79,64 ±0,29	81,76 ±0,13	83,24 ±0,65	60,56 ±2,16	55,37 ±1,41	86,33 ±0,56

Перетравність основних поживних речовин досліджуваних раціонів у організмі тварин всіх груп була досить високою (табл. 3).

Перетравність сухої речовини була на високому рівні та становила 75,6 – 79,86 %. Тварини дослідних груп порівняно з контрольними аналогами мали вищі показники її перетравності. У тварин 1-дослідної групи, коефіцієнт перетравності сухої речовини перевищив контрольні значення на 5,5 %, у 2-дослідній групі – на 5,3 %. Коефіцієнти перетравності органічної речовини раціонів контрольних і дослідних тварин знаходилися в межах 77,75 – 81,76 %. Контрольні значення були перевищені на 4,84 % в 1-дослідній групі та на 4,91 % в 2-дослідній групі. Перетравність сирого протеїну зросла відповідно на 8,14 % в 1-дослідній групі та на 7,55 % в 2-дослідній групі в порівнянні до контролю. Перетравність сирого жиру у тварин 1-дослідної групи вища в порівнянні з контролем на 12,84 %, 2- дослідної групи – на 9,48 %. Також зросли коефіцієнти перетравності сирої клітковини та БЕР. Так, для сирої клітковини збільшення порівняно з контролем складало 6,31 % та 13,51 %, для БЕР – 3,7 та 3,6 % відповідно.

З метою встановлення та порівняння продуктивності контрольних та дослідних груп тварин вивчався баланс азоту, а саме його втрати з сечею та калом, надходження в організм та обмінні процеси, утримання в організмі. (табл. 4).

В комбікормі 1-ї дослідної групи добавка целюлаза/8г + амілаза/3,2г, сприяла зменшенню виділення азоту калу на 3,95 г, але при цьому виділення з сечею підвищи-

Таблиця 4

Баланс азоту у організмі піддослідних свиней, n=4, M±m

Показник	Група тварин		
	Контрольна	целюлаза/8г + амілаза/3,2г	целюлаза/16г + амілаза/3,2г
Прийнято азоту з кормом, г	69,46±3,36	73,47±0,27	72,21±1,01
Виділено азоту з калом, г	16,17±1,36	12,22±0,14	12,08±0,63
Виділено азоту з сечею, г	33,35±2,93	38,12±3,04	33,59±0,42
Надійшло азоту в обмін, г	53,29±2,85	61,25±0,40	60,12±0,53
Утримано азоту в тілі, г	19,95±2,27	23,13±3,12	26,53±0,62
% від прийнятого	28,88±3,49	31,48±4,21	36,75±0,79
% від того, що надійшло в обмін	37,52±4,04	37,75±5,01	44,13±0,78

лось на 4,47 г порівняно з контролем. Утримання азоту в тілі порівняно з контролем було вище на 3,18 г, або 13,75 %. У свиней 2-ї дослідної групи добавка целюлаза/16г + амілаза/3,2г забезпечила зниження втрат азоту з калом на 4,03 г, а з сечею його виділення було більшим порівняно з контролем лише на 0,24 г. Відповідно, утримання азоту у тілі порівняно з контролем вище на 6,58 г або 24,81 % У свиней контрольної групи відносна кількість утриманого за добу азоту складала 28,88 % від спожитої кількості, у тварин 1-ї дослідної групи 31,48 %, що на 16,25 % більше, у тварин 2-ї дослідної групи 36,75% що на 21,42 % більша.

Висновки. Годівля свиней з використанням ферментних препаратів збільшує продуктивну дію корму та сприяє підвищенню продуктивних якостей тварин. Найбільш ефективною виявилась ферментативна суміш 5 г целюлази та 1 г амілази на 1 кг корму у раціонах свиней на відгодівлі, завдяки чому спостерігалось підвищення середньодобових приростів живої маси до 824,6 г (24,2 %), порівняно з контролем. Аналізування даних продуктивності піддослідних свиней та витрат енергії і протеїну на одиницю тваринницької продукції є підставою для ствердження про те, що ферментативні сумішки в раціонах відгодівельних свиней потребують удосконалення з додаванням протеолітичних, пектолітичних та ліполітичних ферментативних препаратів.

Література

1. Баканов В.К. Кормление сельскохозяйственных животных / В.К. Баканов, В.К. Менькин. – М.: Агропромиздат, 1989. – 511 с
2. Гуцол А.В. Використання мультиензимних композицій в годівлі свиней / А.В. Гуцол, В.І. Кирилів // Сільський господар. – 2005. – № 11 – 12. – С. 22 – 24.
3. Довідник по годівлі сільськогосподарських тварин / Г.О. Богданов, В.Ф. Караващенко, О.І. Зверев та ін. ; за ред. Г.О. Богданова. – К. : Урожай, 1986. – 488 с.
4. Коробка А.В. Використання ферментних препаратів в свинарстві / А.В. Коробка // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 11. – С. 69-71.
5. Калунянц К.А. Применение продуктов микробиологического синтеза в животноводстве/ К.А. Калунянц, Н.В. Ездаков, И.Г. Пивняк. – М.: Колос, 1980. – 288 с.
6. Методика проведення балансових дослідів на свинях / Фізіолого-біохімічні методи досліджень у біології, тваринництві та ветеринарії. – Львів, 2004. – С. 288-282.
7. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных : справ. пособие / А.Л. Калашников, Н.И. Клейменов, В.Н. Баканов и др. – М. : Агропромиздат, 1985. – 352 с.
8. Овсянников А.И. Основы опытного дела в животноводстве / А.И. Овсянников. – М.: Колос, 1976. – 304 с.

Лоха В'ячеслав Анатолійович
кандидат історичних наук, доцент кафедри
географії, екології і методики навчання ДВНЗ
«Переяслав-Хмельницького ДПУ
імені Григорія Сковороди».

Лоха Анатолій Анатолійович
викладач кафедри математики, інформатики і
методики навчання, керівник
навчально-наукового центру тестових
технологій і моніторингу якості освітніх послуг
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди».

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ АНАТОЛІЯ САВЕЛІЙОВИЧА ЯНЦЕЛЕВИЧА

Ключові слова: капітан, Анатолій Савелійович Янцелевич, походи, діб.

Анатолій Савелійович Янцелевич – капітан дальнього плавання (здійснив дві – навколосвітні та чотири – арктичні подорожі, а також шістнадцять туристично-експедиційних походів), дійсний член географічного товариства СРСР, почесний полярник, майстер спорту, яхтсмен, мандрівник, дослідник.

Народився в Костянтинівці на Донеччині 11 січні 1917 р. У 1940 р., після закінчення Одеського морехідного училища, був направлений на роботу в Мурманське морське пароплавання, проте невдовзі був призваний на військову службу в артилерійський метеорологічний полк, що базувався на Житомирщині. У 1941 р. на початку радянсько-німецької війни потрапив у Полтавській області в оточення. У 1942 р. діяв у Григорівському підпільному партизанському центрі на Переяславщині. Невдовзі за дорученням партизанського загону ім. Чапаєва став командиром диверсійної групи, яку він сформував на Правобережжі для боротьби із фашистськими загарбниками. Перед форсуванням Дніпра на Букринському плацдармі займався розвідкою, повідомляючи цінні дані про оборону ворога, за що був нагороджений орденом Червоного Прапора.

Після визволення Переяславщини продовжував служити вже на флоті, брав участь у конвоях у Баренцевому морі. Улітку 1944 р. був відряджений у Мурманськ третім помічником капітана на пароплав «Енисей», проте у званні капітана та старшого помічника «ходив» і на інших суднах. У розпал жорстокої підводної війни брав участь у конвоях в Арктику: у Ліїнахамарі й Кіркенес.

Закінчивши бойові походи повністю віддається улюбленій справі – мореплаванню. З 1950 – по 1953 рр. – капітан пароплава «Кама». У 1953 р. екіпаж судна несподівано завоював перше місце по Міністерству морського транспорту СРСР. Потім штурмував моря й океани, стоячи на капітанському містку «Мурманська» і «Олександра Суворова», на якому доходив до Буенос-Айреса.

У 1954 р. прийняв командування дизель-електроходом «Кооперація». Під

командуванням Анатолія Янцелевича була вперше в історії судноплавства відкрита регулярна арктична вантажо-пасажирська лінія «Архангельськ – Андерма – Діксон – Тіксі – Певек», а згодом здійснював рейси до берегів Антарктиди, доставляючи людям та різні вантажі для будівництва відомого арктичного поселення Мирний. Тоді, під час свого першого антарктичного рейсу, капітан переконався, що найскладніше – це не великий шлях, довжиною в тисячі миль, і не лавірування серед айсбергів і льодів різної щільності, а вивантаження на льодову поверхню тисяч тонн вантажу. Перед першим походом до південного полюсу чимало було скептиків, які не вірили, що давно бувше у користуванні судно зможе успішно витримати непомірно складний і незвичний рейс. У тогочасній газеті «Водный транспорт» повідомлялося про те, як «Кооперація» здійснила рейс від Діксона до Тіксі без допомоги льодоколів і привела за собою ще три судна. Усі вони прийшли в порти цілі й неушкоджені. А саме в той рік (1954 – Авт.) багато суден, які йшли навіть у супроводі льодоколів, зазнавали в суворих водах значних пошкоджень.

В 1956-1958 рр. на теплоході «Кооперація», капітаном А.С. Янцелевичем у надзвичайно складній льодовій ситуації (а тоді ще не існувало ні супутникових карт, ні GPS-навігаторів) було виконано декілька рейсів в Антарктиду з метою доправлення членів антарктичних експедицій і вантажів.

Восени 1959 р. Анатолій Янцелевич прийняв під командування новостворений пасажирський теплохід «Вацлав Воровський», який мав відкрити нову лінію «Балтика-Середземне море». Але також бував у рейсах навколо Європи та «ходив» у моря Арктики.

У 1960 р. в якості капітана-наставника дизель-електрохода «Обь» він побував ще в одному – четвертому експедиційному плаванні до берегів Антарктиди. У травні 1964 р. теплоход «Димитрово», яким керував А. Янцелевич, підійшов до Англійського каналу, замкнувши коло навколо земної кулі. Під час кругосвітньої подорожі капітан відвідав Японію, пройшов Панамський канал, побував на Кубі та інших куточках світу.

У 1975 р. призначений капітаном-наставником науково-експедиційного судна «Михаил Сомов», яке виконало надзвичайно цікавий 205-добовий рейс в Антарктиду (уже п'ятий для Анатолія Савелійовича) із заходом в усі радянські антарктичні станції [9, с. 3-118; 7, с. 3-16; 10]. Із власних спогадів «залізного» капітана відомо про труднощі, що траплялися: *«Доводилось мне плавать в арктических водах и зимой. Однажды «Кооперацию» послали в спецрейс на Шпицберген в декабре. Навигация была окончена. Погашены норвежские маяки. А льодоколы работали уже на Балтике. Трудно пришлось «Кооперации». Если бы не ураганные ветры, не огромные волны, подламывающие лед, не вышло бы судно из тяжелых льдов, когда морозы доходили до сорока градусов ... [9, с. 35]».* *«Всякое случалось, «Сомова» заклинивало льдом. Опасно расходились с пассажирским теплоходом «Михаил Калинин», когда ночью «Калинин» сорвало с якорей навалившимся на его корпус ледовым полем. Мы находились близко друг к другу. А с другой стороны еще приближался айсберг. Настоящая головоломка по судовождению. И я, если уж быть до конца честным, получал от этого удовольствие. Люблю трудности, особенно те, что случаются среди льдов. Все-таки душа у меня северного моряка, несмотря ни на что[9, с. 101]».*

Незважаючи на труднощі й тривалі рейси, навіть у відпустці серце капітана і романтика тягнулося поринути в морську стихію. Мандрівник провів унікальний 302-добовий похід «Москва–Арктика–Далекий Схід–Москва» довжиною 27664 км! А всього під час відпусток ним було здійснено шістнадцять експедиційних походів під парусами! Безпрецедентне на той час крейсерське плавання по морях і річках колишнього СРСР під вітрилами парусно-моторного швертботу «Пінгвін» і надувного човна «Пелікан». За 480 днів своїх «відпусток» яхтсменами було подолано 44970 км, найбільш тривалим за часом був тринадцятий похід – 44 доби, а найдовшою п'ятнадцята мандрівка – 4569 км. У походах велися наукові спостереження, збиралися унікальні дані. Він знову відкрив давно забутий водний шлях древніх новгородців із Мангазеї до моря Лаптевих.

Із власних креслень і записів Анатолія Янцелевича відома схема його спортивно-туристичний подорожей. Конкретно: 1) у 1961 р., – Рига–Ленінград–Беломорськ–Мурманськ (2802 км за майже 22 доби); 2) у 1962 р. – Мурманськ–Архангельськ–Ростов-на-Дону (5436,5 км за 50 днів); 3) у 1963 р. – Ростов-на-Дону–Батумі–Севастополь–Одеса (3244,3 км за понад 34 доби); 4) у 1964 р. – Одеса–Херсон–Київ (1100 км за понад 17 днів); 5) у 1965 р. – Київ–Калінінград (1677,5 км за понад 18 днів); 6) у 1966 р. – Калінінград–Таллінн–Ленінград (1366,4 км за понад 14 днів); 7) у 1967 р. – Ленінград–Петрозаводськ–Москва (1669 км за понад 21 добу); 8) у 1968 р. – Москва–Беломорськ–Архангельськ (1753 км за майже 522 години); 9) у 1969 р. – Архангельськ–о.Діксон–Норільськ (3547 км за понад 995 годин), шлях проходив через Біле, Баренцове, Карське моря, далі через Пясинське озеро і Норільську річку; 10) у 1970р. – Норільськ–Хатанга–Тіксі (2838 км за понад 953 години); 11) у 1971 р. – Тіксі–Зелений Мис–Усть-Середньокан–Магадан (3505 км за понад 851 годину); 12) у 1972 р. Магадан–Охотськ–Ніколаєвськ-на-Амурі–Хабаровск (2885 км за майже 861 годину); 13) у 1975 р. – Хабаровск–Чита–Улан-Уде (3870 км за майже 45 днів), 14) у 1976 р. – Улан-Уде–Іркутськ–Братськ–Усть-Ілімськ–Єнісейськ (2242 км за понад 33 днів); 15) у 1977 р. Єнісейськ –Колпашево–Ханти-Мансійськ–Тюмень–Перм (4569 км. за понад 34 доби); 16) у 1978р. –Перм–Казань–Горький (2455 км за майже 16 днів) [3].

Таким чином, у 1971 р. під час свого одинадцятого походу А. Янцелевич разом із В. Бересневим та В. Сметанкіним здійснили перший в історії спорту і туризму перехід із Північного Льодовитого океану в Тихий. Зауважимо, що було досить складно мандрувати по бурхливим і холодним сибірським річкам, особливо неймовірно долати Охотське море на дерев'яному швертботі «Пінгвін», який не був спроектований для такого роду «прогулянок» через льоди під парусами. Як зазначав тогочасний науково-популярний збірник «Катера і яхты», *«саму ідею плавати в льодах на такому судні ... можна було б назвати небезпечним безглуздя, якби не досвід і майстерність його капітана [7 с. 31]»*.

З легкої руки учасника експедицій на «Ра» і «Тігрісі» Ю. Сенкевича журналісти охрестили Анатолія Янцелевича *«тисяча першим Одисеєм»*. Сьогодні ім'я цього полярного дослідника, першовідкривача, легендарного капітана високих широт полярних морів ставлять в один ряд з іменами видатних мандрівників ХХ століття – Едуардом Толлем і Туром Хейердалом, Френсісом Чичестером і Аленом Бомбарою [7, с. 2; 5; 6; 4; 1].

9 травня 1982 р. серце капітана зупинилося. Письменник Естонії Юхан Смуул у своїй «Льодовій книзі», перебуваючи на борту корабля, писав про Анатолія Янцелевича: «...когда океан, как сейчас, спокоен, Анатолий Савелевич показывается на мостике сравнительно редко. Придет, обменяется со штурманами несколькими короткими и скупыми фразами, «снимет солнце» своим личным секстантом, чтобы проверить вычисления, склонится на полчаса над картой, производя расчеты, может быть, внесет в курс небольшой корректив... Но зато где-нибудь в Южном Ледовитом или Северном Ледовитом океане и всюду, где нужен большой опыт капитана ледовых морей, Анатолий Янцелевич простаивает на мостике по десять часов к ряду. Из всех капитанов, которых мне посчастливилось видеть, он один из самых удачливых, самых умудренных, самых спокойных и самых замкнутых. И, безусловно, один из самых суровых. Но последнее проявляется лишь по отношению к вверенному ему экипажу, но не к экспедиции[8]». Юхан Смуул називав досвідченого капітана «найзалізнишою, найзавзятішою, найсильнішою, найцілеспрямованішою людиною серед своїх друзів-моряків [8]». Дійсно, сталеві люди є і Анатолій Савелієвич Янцелевич – один із них.

У 1979 р. він поїхав відстоювати честь радянського парусного спорту. Під його керівництвом трійка крейсерських яхт («Лінда», «Оріон», «Альбатрос») побували в польській Гдині, німецькому Ростоці, норвезькому Крістіансені, у Данії, Швеції.

У капітана залишилося багато шанувальників. Щороку в Переяславі-Хмельницькому, на Дніпрі, або проходить парусна регата імені Анатолія Янцелевича, або збираються любителі яхтингу для вшанування земляка. Тут пересохла річка його життя. Останні декілька десятиріч він проживав у с. Циблі, неподалік Переяслава-Хмельницького. Часто до нього приходила молодь. Його робочий кабінет був улаштований, ніби каюта капітана. Тут усе нагадувало далекі моря: морський компас на стіні, муляж пінгвіна, дивовижні скелети морських тварин, карти його походів, безліч книг, світлин та любительських кінострічок. Ставши пенсіонером союзного значення, А. Янцелевич залишився капітаном-наставником. Портом його прописки тривалий час був Мурманськ, а потім назавжди став переяславський берег його любові – Циблі. Там завжди чекала на нього дружина – його путівна зірка.

Поетеса та краєзнавець Ніна Гаврилук у своїй збірці «Зоряні вітражі» присвятила Анатолію Янцелевичу вірш: *Вітрильник білий серед моря / Гуляє, з хвилями говорить. / Як птах, злітає він на гребінь, / Мов хоче поріднитись з небом. / Веселі хвили й горем биті / Його стрічають. У зеніті / Палає зірка лазурова, / До себе кличе так казково. / Він підставляє їй вітрило, / Яке солоні шторми били, / Бо звук бенетежно і безмежно / У небо вірить безбережне. / Іде вітрильник. Берег близько. / В поклони хмари; низько-низько. / Він шлях свій зорями позначив. / Він щастя в боротьбі побачив [2, с. 425-426].*

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бомбар Ален [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
2. Гаврилук Н.С. Зоряні вітражі. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – 488 с.
3. Схема спортивного плавання швертбота «Пингвин». Із сімейного архіву родини Янцелевич.
4. Сэр Френсис Чичестер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parus-lady.com/index.php?staticid=26>.

5. Толль Эдуард Васильевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
6. Хейердал Тур [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
7. Хохлачов В.В. Походи під парусами / В.В. Хохлачов. – К., 1981. – 76 с.
8. Юхан Смуул. Ледовая книга. – Таллин, 1958 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.e-reading.me/book.php?book=53223>.
9. Янцелевич А.С. Почему люди путешествуют? (Путешествия вокруг России) / А.С. Янцелевич [Литературная запись Валентины Пожиловой]. – Переяслав-Хмельницкий, 2001. – С. 118 с.
10. Янцелевич Анатолий Савельевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.konstantinovka.info/people/istoricheskie_lichnosti/yancelevich_anatoliy_savelevich.

Roman Bazaka

Graduate student of
Classical Private University
Zaporizhzhzia, Ukraine

**PERIODICALS OF SOCIAL, SCIENTIFIC AND PROFESSIONAL
ORGANIZATIONS OF YELYSAVETHRAD
IN THE END OF XIX – THE BEGINNING OF XX CENTURIES**

***Summary.** The conditions of conception and ways of development of the specialized press of Yelysavethrad, such as incipience of economics, education and science, development of agriculture and mechanics in the region, are analyzed in the article. The role of specialized press in the providing the scientific communication of professional companies and the role of the magazines in the system of professional informing of the region is analyzed.*

Keywords: journal, typology, specialized periodicals, publisher, editor, education, science

In the second half of XIX century there was quick cultural and economical development in Yelysavethrad, demographic level increased, science and education began to develop. In 1870 Yelysavethrad district non-classical secondary school was founded. The members of Yelysavethrad district diet opened the school to provide the district with high-skilled personnel.

Demand for the qualified education constantly increased and was much higher than the demands in other district towns. At the beginning of XX century there were six secondary schools in the town.

In 1881 M. Zavadsky, director of the district non-classical secondary school, founded specialized pedagogical magazine – “Pedagogical Herald”, an editor and publisher of which he was. The first issue of the magazine was at March 10, 1881. The magazine had two issues a month and had been published for two years. In 1881 there seventeen issues of the magazine, in 1882 there were eighteen ones. In 1883 there were two last issues. The magazine consisted on sixteen pages.

The magazine had a distinct program that consisted of five items: general pedagogical problems (it touched on pedagogies, didactics, school hygiene etc.), school in Russia (statistical materials, correspondence, articles etc.), school abroad, review of pedagogical books and magazines, insertions [2].

In 1899 educator and journalist Mykola Pashkovsky founded the magazine "Magic Lantern", the first issue of which went out in January, 1901. In the first year four issues went out, from 1902 there were three issues each year, in 1907 one – the last – issue went out. The number of pages in the magazine was different, yearly number of pages varied from 80 to 150. The magazine published in M. Goldenberg's publishing house.

The magazine was outspread for free in libraries and schools. On the back title page the program was pointed out. It consisted of nine items: 1) administrative regulative documents about the people's readings; 2) extracts of the reports of the committees of the people's readings; 3) improvements of the technology of the magic lantern and its pictures, technologies of making pictures; 4) new equipment for illumination; 5) methodology of using the lantern and demonstrating scientific experiments with it; 6) organization and structure of auditory of people's houses; 7) texts and illustrations for the new readings; 8) announcements; 9) mailbox: readers' questions and editor's answers [1].

In 1868 doctors of the town founded "Yelysavethrad Scientific and Medical Community", because there was a demand on the exchange of scientific information and the practical experience for the joint solving actual problems.

In 1887 the collection "Reports and Articles of Yelysavethrad Doctors' Community 1886/87" went out. There were nine reports of sessions of community there and also scientific papers and reports.

At the same time there was another medical organization in Yelysavethrad – "Yelysavethrad Department of Russian Community of People's Health Protection". It was founded in 1897 and its specialization was hygiene and sanitary science. In the same year the department founded its periodical "Proceedings of Yelysavethrad Department of Russian Community of People's Health Protection".

The contents of the journal consisted on the reports of sessions of community for two years, reports of the members of the community, yearly reports of the activity of Yelysavethrad department and financial reports. Some scientific materials were published as an appendix in the journal. In 1899, in the second issue of the journal there were such scientific materials: I. Shtein's report "To the Problem of Sanitary Equipment of Hairdressing Saloons"; engineer S. Nestyushko-Buynytskiy's report "About the Water Supply"; Dr. M. Kosy's report "About the Diseases of Nervous System and Diseaseless Management" and Dr. O. Mykhaylevych's paper "About the Teaching on the Open Air".

In 1899 the speaker of Yelysavethrad district diet, leader of nobility Y. Erdeli and the main farmers of the district founded "Yelysavethrad Agricultural Community".

Next year, in 1900, the community founded its periodical – "Proceedings of Yelysavethrad Agricultural Community". Its program consisted on ten items, that were the same with the sections of the journal – governmental messages; journal of sessions; scientific reports and other papers of Yelysavethrad Agricultural Community; original and translated articles in agriculture, farming, agricultural statistics, technical science, economics and other branches of agriculture; agricultural chronics; review of the activity of the agricultural communities; bibliography of books and periodicals on the agricultural topic: correspon-

dence; question and answers; trade messages; announcements.

Development of the system of press in Kirovohrad region and the regularities of its typological differentiation depended on the peculiarities and the ways of development of infrastructure of the region: its economy, culture, education and science. These social and communicative factors formed the special social and professional groups that needed special informative supply and the channels of professional communication. As universal magazines couldn't satisfy highly specialized demand of professional communities, social organizations and institutions – specialized press of the region was engendered.

REFERENCES

1. Волшебный Фонарь. – № 2. – Елисаветград, 1901. (1).
2. Педагогический вестник. – № 1 – 2. – Елисаветград, 1882. (4).
3. Отчет о деятельности Елисаветградского общества сельского хозяйства за 1908 год / Елисаветградское общество сельского хозяйства. – Елисаветград : Тип. Елисаветградского Уездного Земства, 1909. – 51 с.
4. Протоколы и труды Общества елисаветградских врачей 1886/1887 г. – Елисаветград : Тип. М. Темкина, 1887. – 101 с.
5. Труды Елисаветградского отдела русского общества охранения народного здравия за 1898 – 99 г. – Вып. II. – Елисаветград, 1899.

МЕДІА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ключові слова: глобалізація, медіа-контент, корейська, інтернет, розвиток, особливості.

Key words: globalization, media content, Korean, internet, development, features.

Людство вступило в нову еру розвитку. І цей період має назву – епоха глобалізації. Інтенсивність глобалізації зростає з кожним днем, природа ЗМІ змінюється під впливом глобальної культури, і це впливає на характер контенту медіа.

Термін «глобалізація» був введений в науковий обіг в середині 80-х рр. ХХ століття американськими авторами, які ним позначили появу нового типу світопорядку, що відрізнявся за всіма формами і параметрами – соціальної організації, влади, ідеології, економіки, етосу, способу життя.

Появу цього терміна пов'язують з ім'ям Т. Левіта, який у статті, опублікованій в «Гарвард бізнес ревью» в 1983 р, позначив факт злиття ринків окремих продуктів, вироблених великими багатонаціональними корпораціями. Поширення ж він отримав завдяки американському соціологу Р. Робертсону і японцеві К. Омае, що опублікував в 1990 р бестселер «Світ без кордонів».

Актуальність вивчення ролі і місця засобів масової інформації в умовах глобалізації сучасного суспільства полягає, насамперед, в тому, що нові інформаційні та комунікаційні технології мають серйозний вплив на розподіл і постачання інформації та доступу до неї.

Корейська модернізація виявилася успішною, і сьогодні Республіка Корея є повноправним членом світової спільноти, динамічною країною. Таким чином, перетворення корейського досвіду може бути корисним для інших країн, що прагнуть до стрімкого як інформаційного, так і демократичного розвитку, адже це є невід'ємними частинами одного процесу.

Об'єкт дослідження: трансформація засобів масової інформації Республіки Корея в контексті глобалізації.

Предмет дослідження: вплив глобалізації на виробництво та обмін інформацією через засоби масової інформації. А також вивчення особливостей, тенденцій розвитку медійної системи як складової модернізації.

Метою роботи є аналіз основних принципів становлення і розвитку медійної системи в Республіці Корея.

У ході виконання роботи поставлені наступні завдання:

- 1) проаналізувати сучасний стан системи ЗМІ в Республіці Корея;
- 2) виявити причини і наслідки інформаційних процесів у Республіці Корея.

Термін «глобалізація» з'явився в західній літературі в другій половині 1980 років. Це одна з провідних тенденцій соціально-економічного розвитку сучасного світу, викликана технологічним прогресом, і насамперед розвитком інформаційних технологій, що значно розширило можливості встановлення глобальних зв'язків. Ці можливості були негайно реалізовані у сфері економіки та фінансів переважно в інтересах економічно розвинених країн, транснаціональних корпорацій, потужного банківського капіталу. Звідси випливає, що глобалізація являє собою, з одного боку, об'єктивний процес, а з другого – конкретну політику, що проводиться в інтересах певних економічних і політичних суб'єктів.

Глобалізація відкриває більш широкі можливості для взаємного знайомства і зближення культур, і це виключає їх протистояння.

Сьогодні ми можемо спостерігати глобальну інформаційну революцію, яка змінює старий темп життя, як результат – просування далі, на новий етап розвитку цивілізації – перехід до глобального інформаційного суспільства.

Оскільки фундаментом глобалізації є інформаційні технології і вона внутрішньо пов'язана з процесами становлення інформаційного суспільства, то, очевидно, що на перший план тут виступає культура і людина як її носій. [3, с. 82]

Невід'ємною складовою поняття глобалізації є концепція глобального суспільства.

«З початку ХХІ століття в світовому науковому співтоваристві стає все більш популярною концепція глобального суспільства, з точки зору якої всі люди Землі є громадянами єдиного глобального суспільства, яке складається з безлічі локальних громад окремих країн світу. Ця концепція значно спрощує розгляд процесів глобалізації, які в цьому випадку перетворюються на звичайні суспільні перетворення в рамках глобального суспільства.

Ідеї глобального суспільства висловлювалися давньогрецьким мислителем Діогеном, він використовував поняття космополіт, тобто громадянин світу. У світогляді жителів Китаю, Середньої Азії, Монгольської імперії Чингісхана, важливе місце займала ідея Піднебесся – всієї Землі (під Небом) і людського суспільства, існуючого на її теренах. Теорію глобального суспільства активно розвивали І. Валлерстайн, Е. Тоффлер, Д. Белл». [2]

Ще одним елементом глобалізації виступає явище «глобального села».

«Глобальне село» - поняття, що належить теоретику в області масових комунікацій Герберту Маршаллу Макклуюну. У 1968 році він спрогнозував перетворення планети Земля в один населений пункт завдяки розвитку телебачення та засобів комунікацій. Революційні зміни в інформаційних технологіях, супутникове телебачення, інтернет практично підтвердили передбачення Макклуюна.

Цей термін введений для позначення сутності нової комунікаційної та культурної ситуації, яка сформувалась в результаті поширення в світі електронних засобів зв'язку, завдяки чому люди отримали можливість мобільної комунікації між найвіддаленішими точками на нашій планеті. На думку Макклуюна, електронні засоби комунікації відтворюють громаду – «земну кулю, об'язану електрикою, не більшу за село». Завдяки електронним засобам комунікації, що передають інформацію зі швидкістю світла, виникає ефект «імплозії» – вибухового стиснення простору і часу, а також інформації. Простір і час «зникають», зливаються різні

галузі знання, думка з почуттям, свідомість з реальністю. Маклюєн вважав, що люди стоять на порозі «розкутого і безтурботного» світу, в якому людство дійсно може стати єдиною родиною. У міру інформатизації суспільства дане поняття все більш відповідає своїй природі. День у день, вступаючи в комунікацію один з одним за допомогою електронних засобів зв'язку, люди спілкуються таким чином, як якби вони знаходилися зовсім поруч, жили б «в одному селі». Вони вільно чи мимоволі все ґрунтовніше втручаються в життя один одного». [5,с.1316]

Провідні теоретики глобалізації – Мануель Кастельс, Ян Арт Шолта, Ентоні Гідденс – наполягають, що процеси тимчасового прискорення і просторової взаємозалежності поривають з ранніми формами сучасності. Відповідно до Гідденса, соціальні групи і окремі індивіди поступово звільняються від звичних повсякденних зв'язків і локального контексту і традицій, долучаючись до більш широкого, поза-географічного сприйняття місця і суспільства. Тож давайте перевіримо на прикладі Республіки Корея, чи це є так.

На думку Г.С. Мельник і А.Н. Тепляшиної, глобалізацію характеризують такі принципи риси:

– Загальність і комплексність змін при переході до глобальної стадії. Сама мінливість стає головною позитивною цінністю;

– Усі глобальні цінності та орієнтири домінують по відношенню до місцевих (локальних) цінностей, включаючи і етнічний фактор; відбувається гібридизація культури, або процес швидкого складання (часто штучного) культурних феноменів, особливо у сфері поп-культури;

– Рішуче зміна орієнтації раціональності від «модерну» до «постмодерну», з його акцентом на мозаїчність і внутрішню незв'язаність сприйняття, і конструювання нової соціальної реальності;

– Визнання громадянського суспільства єдиною формою соціальної впорядкованості глобального соціуму. Мозаїчний набір соціальних «типів» і моделей, відсутність єдиних принципів раціоналізації створюють глобалістично-постмодерну картину соціального світу.

Усі вищезазначені риси глобалізації присутні знаходять своє відображення і в Південній Кореї.

Сучасні соціальні та політичні процеси країн Східної Азії характеризуються динамічними змінами, так що будь-яка зміна в політичній владі в Південній Кореї може вплинути на політичне життя інших азіатських країн.

Більше половини століття Республіка Корея пройшла складний шлях від військової диктатури до демократичного багатопартійного суспільства з вільними ЗМІ, відкритими і чесними виборами.

У заявах корейського уряду ІКТ грамотність пов'язана з національним розвитком і успішною глобалізацією. Заяви включають гасла на кшталт: «Друге створення Кореї» «новою інтелігенцією». Міністерство інформації і зв'язку хоче, щоб кожен будинок, обладнаний Інтернетом та і основними газетам, підтримував позицію уряду щодо «провідної країни». Місцеві продавці підкреслюють, наскільки безцінними є інформаційні технології для наближення Кореї до світової економіки.

Таким чином на початку ХХІ століття Південна Корея домоглась значного прогресу в політичному та соціально-економічному розвитку. За основними еконо-

мічними показниками Корея входить в десятку найбільш розвинених країн світу, є найбільшим інвестором у світі, її банки відіграють важливу роль на світових фінансових ринках. Ці успіхи були б неможливі без успішної модернізації південнокорейського суспільства.

У сьогоднішній Південній Кореї традиції і культура все ще тісно пов'язана з конфуціанською спадщиною, корейський уряд, як і раніше, відіграє особливу роль у масовій свідомості. На шляху до демократії, Корея неодноразово поверталася до авторитаризму. Потяг до сильного уряду зберігався до останнього десятиліття ХХ століття. Ступінь впливу конфуціанських поглядів, їх роль в різних сферах життя суспільства з розвитком політичної модернізації змінюється.

Відмінною особливістю політичної модернізації Південної Кореї є її реалізація у вигляді реформ «зверху», що забезпечило мирний характер трансформації авторитарного режиму. Культурна самобутність корейського суспільства впливає на форму і темп переходу до демократії у Кореї, до прискореного еволюційного шляху.

Проте не все так прозоро, як здається. Медіакомпанії заповнюють високі пости людьми з кола президента, що дає конкретній компанії більш широкий доступ до джерел правлячої партії та уряду. Вплив мовлення (наприклад, телевізійні драми) на масову культуру значний, зачіпає ринки популярної культури, мислення, споживання і способу життя. Проте дана сучасна ситуація становить загрозу для незалежності корейської журналістики.

Медіаструктура в Кореї була заснована на західних моделях і теоріях, зокрема, англо-американська модель вільної преси. Але журналістська практика і контент в Кореї далекі від західного раціоналізму. Тому важко застосувати лібералістський підхід до Кореї. Присутні сильна і ефективна політична сила і різні досучасні елементи як і раніше домінують в управлінні засобами масової інформації. Консервативні ідеології, які є продуктом епохи холодної війни, як і раніше домінують в засобах масової інформації Кореї.

Глобалізацію слід розглядати як соціокультурний процес, адже безсумнівно є її вплив на всі сфери суспільства, в тому числі і культуру.

В останні роки спостерігається наплив корейської поп-культури по усьому світу. Це почалося з невеликої частини Східної Азії і вже поширилось по світу, в тому числі на території Східної Азії, Південно-Східної Азії, Європи, Північної та Південної Америки. Корейська популярна продукція, відома також як «Корейська хвиля» коливається від телевізійних драм, фільмів, популярної музики (К-поп), танців (B-Boys), і меншою мірою відеоігор, продуктів харчування, моди, туризму і мови (хангиль). Термін «Корейська хвиля» був придуманий китайською пресою більше, ніж десять років тому, щоб звернути увагу до популярності корейської поп-культури в Китаї. Концерт популярного ідол-гурту «НОТ» був проведений в Пекіні та дав шанс китайській пресі закарбувати слова: «Бум почався з експорту корейських телевізійних драм (міні-серіал) в Китай наприкінці 1990-х років. З тих пір, Південна Корея стала новим центром для виробництва транснаціональної поп-культури, експортуючи широкий спектр культурної продукції в сусідні азійські країни». Нещодавно корейська поп-культура почала розповсюджувати із зони комфорту в Азії на більш глобальну аудиторію на Близькому Сході, в Африці, Європі, Північній і Південній Америці.

За рахунок розвитку корейської поп-культури, розвивається і туристичний напрям. Уряд використовує «Корейську хвилю» як один з політичних напрямів, що сприяє розвитку економіки та популяризації Республіки Корея.

Корейська поп-культура спокушає аудиторію шляхом об'єднання привабливих образів західноспрямованої сучасності з правильною кількістю азійської сентиментальності. Це злиття є основою «Корейської хвилі». Корея сприйняла прогресивні зарубіжні культури, приміряла на себе, і створила власну розвинуту культуру.

Економічно Корея доклала зусиль, щоб наздогнати так звані розвинені країни. Культура не була винятком у цьому. Корея вже давно була знайома з імпортном і була відкритою для іноземних культурних продуктів. Стародавні корейці увібрали буддизм, конфуціанське вчення і китайські писання та традиції. Зовсім нещодавно, Корея почала наслідувати американський стиль життя і освіти, європейської філософії і японської сучасності, та не втратила своїх самобутніх рис.

«Технологічний сплеск, формування єдиного інформаційного простору у віртуальному середовищі змінило традиційне функціонування ЗМІ та визначило особливості їх діяльності у віртуальному просторі». [1,с.43]

Рівень проникнення Інтернету в Кореї сильно збільшився за останнє десятиліття. Наприклад, згідно з доповіддю ОЕСР Корея займає друге місце після Ісландії в розмірі широкосмугових підключень на душу населення.

«Інформаційна глобалізація – один з найбільш показових інтеграційних процесів, що протікають в даний час в рамках і під впливом глобалізації, що включає в себе розвиток комунікацій (у тому числі – космічний простір), створення глобальних інформаційних мереж, комп'ютеризацію багатьох сфер життєдіяльності людини. Найважливішим процесом інформаційної глобалізації є інформатизація. Інформатизація означає підвищення ступеня інформування суспільства в цілому і кожного його члена окремо, формування суспільної свідомості на основі науково обґрунтованої і достовірної картини оточуючого світу. Технічною основою інформатизації є комп'ютеризація і всесвітній розвиток систем управління та зв'язку». [4]

Корейці пишаються технологічним успіхом своєї країни, що, цілком очевидно, сприяє розвитку інформаційного суспільства і пробуджує націоналізм.

Швидкий розвиток інтернет-інфраструктури із зростанням популярності його використання вражає і відображається в корейських комунікаційних дослідженнях. Інтернет пропонує інтерактивність і анонімність. Корейці, які протягом довгого часу слідували соціальним нормам і стандартизованим поведінці конфуціанства, проявляють більше індивідуалізму, ніж будь-коли, через Інтернет. За приклад можна взяти вибори 2002 року. Інтернет-ЗМІ досягли впливу завдяки гнучкості своїх репортажів, орієнтації на громадян у висвітленні виборів, в результаті залучили меншість, громадянські рухи, альтернативні погляди ігнорувалися традиційними ЗМІ. Служба інтернет-новин досягла успіху у висвітленні турів виборів практично в режимі реального часу, і в підвищенні активності голосування корейської молоді. Вибори 2002 були унікальні в корейській політичній історії, так як більша частина дебатів була проведена онлайн. З підтримкою кіберпростора Ро переміг на виборах замість очікуваного переможця Лі. І такий перебіг подій підтверджує тезу:

«В епоху глобалізації засоби масової інформації продовжують виконувати свої основні функції. При цьому в умовах існування глобального суспільства ЗМІ

розвиваються, сприймаючи основні тенденції глобалізації. Глобалізація супроводжується глобальною інформаційною революцією. Масмедіа як канали трансляції інформації у своєму розвитку і перетворенні безпосередньо залежать від того, як протікає інформаційна революція». [5,с.1312]

Тож можна підвести висновки, глобалізація – комплекс процесів, що відбуваються у фінансово-банківській сфері, в інформаційній сфері, у промисловості, у сфері культури, освіти, науки, права, які розвиваються в останні десятиліття як наслідок переходу абсолютної більшості країн на принципово нову стадію їх розвитку.

Глобалізація означає втягування всього світу у відкриту систему фінансово-економічних, суспільно-політичних і культурних зв'язків на основі нових комунікаційних та інформаційних технологій. Це перехід від традиційної форми економічного, політичного, технологічного суспільства, сформованого на засадах національної єдності і вікових культурних традицій, до глобального мегасоціуму.

Глобальне телебачення, яке охопило практично всі регіони світу, вплинуло на створення цільових аудиторій, сегментованих залежно від цінностей, смаків і стилю життя.

Вимоги глядацької аудиторії багато в чому визначають сучасний образ і концепцію глобальних теленовин.

Нові досягнення в галузі інформаційно-комунікативної техніки, зміни на геополітичній карті світу, зрушення в економіці, політиці і культурі впливають на розвиток медіакультури.

Медіа часто розглядають в якості основної причини соціальних змін. Корея все ще етнічно є одним з найбільш однорідних суспільств у світі, що додає особливий нюанс до культурних, соціальних, політичних і комунікаційних елементів, що обертаються навколо подвійного явища корейської локалізації / глобалізації. Інформаційне суспільство зустрілося з конфуціанським суспільством і Королівство Відлюдник перетворилося на Динамічну Корею, виробляючи унікальну інфраструктуру з безліччю можливих майбутніх сценаріїв для розвитку суспільства і, крім того, для соціологічних досліджень.

Корейська медіапродукція та її вплив зараз дуже популярні в багатьох країнах Азії. Окрім Азії, Корейська культурна хвиля розширює свій вплив на весь світ. Халлю – світове явище у сфері медіа та поп-культури, і привнесла свій внесок до глобалізації ринку засобів масової інформації та різноманітності світових досліджень ЗМІ.

Поширення «Корейської хвилі» привело до різних наслідків на кроснаціональному рівні, що підтверджує той погляд, що світ не плоский. «Корейська хвиля» зробила свій внесок до підвищення сприятливого іміджу Кореї, підвищення інтересу людей до суспільства і культури Кореї та стала невід'ємним елементом глобалізації.

1. Боголюбов Л.Н., Лазебнікова А.Ю., Іванова Л.Ф. Цивілізація і культура. М., 2007. – 112 с.
2. Валлерстайн І. Теорія глобального суспільства: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn—e1aogju.xn—p1ai/shemy/sociologija/feneko-yu-v-kratkii-kurs-sociologi-v-shemah-ucheb-metod-posobie-yu-v-feneko-mgimo-u-mid/4785.html>
3. Келле В. Ж. Процеси глобалізації та динаміка культури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zpu-journal.ru/zpu/2005_1/Kelle/9.pdf

4. Манойло А.В. Державна інформаційна політика в особливих умовах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.evartist.narod.ru/text24/0022.htm>
5. Сидорська І.В. Глобалізація// Соціологія: Енциклопедія. – Мн.: Книжковий Дім, 2003. – 1312 – 1316 с.

Міглицька В.А.

кандидат мистецтвознавства, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Хомич К.Ю.

студентка магістратури
Дніпропетровський державний університет

МУЗИКА ЯК СКЛАДОВА БАЛЕТІВ М. ФОКІНА

Ключові слова: хореографія, музично-сценічне мистецтво, балетна музика, фокінська пластика, музична драматургія, танцювальність

Keywords: choreography, music stage art, ballet music, Phokin plastic art, music dramaturgy, dancing .

У нинішній період становлення незалежної держави перед суспільством гостро і невідкладно стоять питання духовного розвитку. Для осмислення важливих засад духовності звернення до історії художньої культури взагалі, і, зокрема, до митного музично-сценічного мистецтва, є вкрай важливим.

Мета роботи – виявлення природи взаємодії музики та хореографії в балетних постановках М. Фокіна, як предтечі сучасного балету.

Первісно під терміном «балет» мали на увазі танцювальний епізод в опері, що передавав певний настрій та об'єднувався єдиною дією. Балет, як самостійний вид мистецтва, визначився у другій половині XVI ст. Музичну основу в ньому склали народні та придворні танці. У своєму розвитку балет пройшов різні стадії: від простих пластичних рухів під музику до балетного мистецтва, що характеризується взаємодією драматургії, музики й хореографії.

У 60-70-ті рр. XIX ст. в порівнянні з іншими видами мистецтв балет відставав від потреб епохи, стояв осторонь від розвитку демократичних та реалістичних тенденцій. Балет виконував видовишно-розважальну функцію, був утіленням бездіяльності й відірваності від життя [3]. Російські музичні критики О. Серов, В. Стасов указували на здатність танцю разом з музикою передавати зміст балету як твору мистецтва. Активним втілювачем їх думок про рівність хореографії в союзі з музикою та поезією був М. Фокін.

Інтерес до музики у майбутнього артиста балету і балетмейстера Маріїнського театру виявився в роки навчання у Петербурзькому театральному училищі (1889-1898 рр.). Замість передбаченого програмою навчального закладу оволодіння основами гри на одному музичному інструменті допитливий юнак освоював гру на двох – фортепіано та скрипці. Крім цього, він брав активну участь у музичних гуртках, оркестрі мандоліністів та гітаристів, виступав на сцені у складі інструментального тріо. М. Фокін, як людина сприйнятлива до новим подихів та творчих захоплень часу, не зміг стояти осторонь від загальносуспільного інтересу на початку XX ст. до російських народних інструментів. Він виступав як балалаєчник у знаменитих оркестрах народних інструментів П. Савельєва та В. Андрєєва.

Впродовж XIX ст. і в пізніші часи навчання М. Фокіна в театральному училищі вважалося, що музика для балетних вистав має володіти певними специфічними характеристиками, найважливіша з яких – танцювальність. Під цим розумілось мелодичність музики, створення певного настрою, передача темпо-ритму. Таким вимогам відповідала музика для балета, яку писали спеціально композитори Р. Дріго, Л. Мінкус, Ц. Пуні та ін. Хореографічне рішення образу було первісним, пластичні знахідки не пов'язувалися з виразністю музичною.

Злиття музичного та хореографічного начал у балеті було вперше здійснено М. Петипа. Гідним продовжувачем цього напрямку став М. Фокін, якого також не влаштувало використання традиційних танцювальних формул (вальсу, мазурки, менуету, галопа, полонезу), що складали основу музики більшості так званих балетних композиторів. Новаторські задуми М. Фокіна стимулювали його на пошуки таких музичних зразків, для яких характерним була передача глибоких емоційних станів, розкриття художнього змісту сюжету, послідовний розвиток драматургії твору. Звернення до симфонічної музики надало йому можливість досягти дієвості й реалістичної змістовності танцю, втілити хореографічне начало як елемент драматургії.

Любов до музики, музичне середовище того часу наклали відбиток на всю творчість М. Фокіна. Музично-виконавські навички, виступи на концертній естраді як музиканта-оркестранта й учасника інструментального ансамблю, вміння орієнтуватись у партитурі, «... дилетантское музицирование ... принесло ... пользу в будущем» [4, 74] і було для М. Фокіна у певному сенсі музичною школою. Результатом постійної роботи балетмейстера над удосконаленням власних музичних вмінь стало формування його високого художнього смаку, почуття справжнього музичного мистецтва, серйозних вимог до балетної музики.

Глибоке розуміння істинної природи музичного мистецтва, високий естетичний еталон та бездоганний художній смак стало основою для створення М. Фокіним незабутніх хореографічних образів і для підбору музики для своїх балетних постановок. Він орієнтувався тільки на музику найвищого художнього рівня. Музичні твори, до яких звертався балетмейстер, отримали «друге життя» вже на балетній сцені. Це твори Й.С. Баха, Л. Бетховена, Х. Глюка, Ф. Ліста, Ф. Мендельсона, В. Моцарта, А. Онеггера, Ж. Оффенбаха, М. Равеля, К. Сен-Санса, Ц. Франка, Ф. Шопена, Р. Шумана, а також А. Аренського, М. Балакірева, О. Бородіна, М. Глінки, М. Мусоргського, М. Римського-Корсакова, С. Рахманінова, А. Рубінштейна, І. Стравінського, П. Чайковського. Відібрані М. Фокіним музичні шедеври надихали його на створення прекрасних хореографічних зразків. Це «Шопеніана», «Прелюди», «Арагонська хота», «Половецькі танці», «Золотий півник». Нині свіжі для сприйняття і знаходять відгук у сучасній публіки його «Помираючий лебідь» (музика К. Сен-Санса) та «Ельфи» (Скрипковий концерт Ф. Мендельсона).

Створювати хореографічні вистави на музику, не призначену для балету (симфонічну або камерну), маючи стандартний набір пластичних засобів, М. Фокін не міг. Тому звернення до не балетної музики (тобто спеціально не створеної для балетних вистав) було однією з причин його пошуків нової хореографічної лексики. Це йому блискуче вдалось. Балетмейстер відчував назрілу потребу танцю у симфонізмі. Досягнення М. Фокіним успіху в цьому напрямі пояснюється його тонким музичним відчуттям: балетмейстер безпомилково визначав наявність у музиці танцювальних рис.

Знаменно, що при визначенні своїх методів взаємопроникнення музики та хореографії М. Фокін використовував музичні терміни. Наприклад, у розуміння терміну «унісон» балетмейстер вкладав синхронне виконання музичного та хореографічного текстів. У відповідності з використанням іншого терміну – контрапункту – мало місце відносно самостійне сполучення музичного та хореографічного начал. У результаті цього музичний образ збагачувався пластикою і ставав рельєфнішим.

У той час, коли на створення балетних вистав М. Фокіна надихали і стимулювали музичні твори, і фокінські хореографічні новації сприяли створенню композиторами нових творів. З листування М. Фокіна та С. Рахманінова дізнались, що саме балетмейстер «підштовхнув» композитора на розкриття замислу й ідейного змісту «Рапсодії на тему Паганіні». Обговорення спільного проекту майбутнього балету С. Рахманіновим і М. Фокіним відбувалось упродовж досить тривалий час (1935-1937). Композитор власноруч познайомив балетмейстера з Рапсодією ор. 43 і з легендою «... о Паганини, продавшем свою душу нечистой силе за совершенство в искусстве, а также за женщину» [2, 114], якою зацікавився М. Фокін. Для вибудовування сюжетної лінії балету композитор розшифрував драматургію музичного опусу: «Все вариации с Диес-Ире – это нечистая сила. Вся середина от вариации 11-й до 18-й – это любовные эпизоды. Сам Паганини появляется ... в «Теме»...» [2, 114]. Деякі деталі зовнішності персонажів Рапсодії С. Рахманінов також уточнював сам. Так, наприклад, образи «... нечистой силы ... должны походить карикатурно, непременно карикатурно, на самого Паганини. И они здесь должны быть со скрипками, еще более фантастично уродливыми» [2, 114]. Як результат співпраці двох великих художників до наших днів зберіг актуальність текст розробленого М. Фокіним балетмейстерсько-го проекту постановки вистави «Паганіні».

Якщо у співпраці з С. Рахманіновим М. Фокін спирався на запропонований композитором сюжет і вже готову музику, то у створенні балету «Жар-птиця» ідея образу та розробка сюжету належала саме балетмейстеру. Композитор І. Стравінський відштовхувався від пластичної ідеї М. Фокіна. Запропонований ним образ Жар-птиці, що мав філософське наповнення, вперше отримав хореографічне й музичне втілення на театральній сцені. Будучи видатним танцівником, М. Фокін сам зображував перед І. Стравінським майбутні образи балету і, таким чином, передав композитору своє хореографічне бачення вистави. В результаті переконаний цим баченням композитор в музиці балету створив унікальний національний колорит і відкрив пласти російської музичної архаїки.

Отже, спільна праця балетмейстера М. Фокіна з композиторами С. Рахманіновим, І. Стравінським, а також з К. Глазуновим та Н. Черепніним, включала кілька етапів: виявлення подробиць музично-драматургічного змісту твору для максимальної точної його пластичної інтерпретації; скрупульозне обговорення образного наповнення майбутньої балетної вистави; з'ясування драматургічних моментів партитури та музичних нюансів, що залежали від композиторського рішення; погодження кандидатур артистів на провідні партії та вияснення форми і змісту афіші вистави, що мала відбутися і т. ін.

Критики, характеризуючи особливості фокінської пластики, не змогли утриматись від спокуси використання музичної термінології. Г. Добровольська назвала творчість М. Фокіна мистецтвом «... голосоведения, контрапункта и гармонии танца.

В этом он непревзойден» [1, 83]. Саме М. Фокіну більше, ніж іншим балетмейстерам, «... удалось добиться редкого взаимопроникновения музыки и танца» [1, 86], а балети М. Фокіна часто називають музичними творами, «... прекрасно иллюстрируемые хореографически» [1, с. 86].

Таким чином, величезні досягнення М. Фокіна-балетмейстера стали культурним «зрушенням» у галузі балетного жанру ХХ ст. Фокінська реформаторська діяльність стала справжнім переворотом у музично-сценічній культурі, суттєво змінивши філософію балету майбутнього, і була поштовхом для появи не тільки хореографічних, але й деяких музичних творів С. Прокоф'єва, І. Стравінського та інших композиторів сучасності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добровольская Г. Золотое звено цепи преемственности: вступит. статья// Фокин М. Против течения. Сценарии и замыслы балетов; статьи, интервью, письма.– изд. 2-е, доп. и испр./ [ред. Г.Н. Добровольская].– Л.: Искусство, 1981.– С. 5-25.
2. Рахманинов С. Литературное наследие: воспоминания, статьи, интервью, письма : в 3-х т./ [сост.-ред., авт. вступ. ст., коммент., указ. З. А. Апетян].– М.: Сов. композитор, 1980.– Т. 3.– 1980.– 576 с.
3. Слонимский Ю. О музыке в балете// Слонимский Ю.В. честь танца: статьи разных лет.– М.: Искусство, 1968.– С. 313-325.
4. Фокин М. Против течения: воспоминания балетмейстера. Сценарии и замыслы балетов; статьи, интервью, письма.– изд. 2-е, доп. и испр. / [ред. Г.Н. Добровольская]. – Л.: Искусство, 1981.– 511 с.

Пазюк В.Л.

Чернігівський національний
технологічний університет,
здобувач

ВПЛИВ БРЕНДА НА ПРОСУВАННЯ ВИННОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ключові слова: бренд, виробник, реалізація, інновація, комунікація, споживач, фактори, якість, лояльність, винний бренд, продукт.

Всупереч нестабільній економічній ситуації, кожне підприємство, яке виробляє винну продукцію, прагне нарощувати свій виробничий потенціал, збільшувати обсяги реалізації. Важливість бренда для виробників винної продукції важко переоцінити. Створення підприємством власного бренда набуло надзвичайної актуальності у суспільстві, оскільки багато виробників розуміють, що бренд не тільки інформує про продукт, але й створює відчуття безпеки у споживачів. Тому володіння брендом дозволяє в разі збільшити продажі і, як наслідок, сформувати та зміцнити довготривалу лояльність споживачів [4]. Особливо це стосується винної продукції, яка досить чутлива до факторів ринкового середовища.

Бренд формується за допомогою комунікацій, чуток і досвіду використання. Винний бренд повідомляє споживачеві про високу якість і особливі вигоди продукту. Бренд створюється для забезпечення високої конкурентоспроможності товару, стабільного існування підприємства на ринку, а створення якісного продукту – задовольняє функціональні потреби споживачів. Всі ці фактори приносять прибуток не тільки підприємству, але і всім взаємопов'язаним з даним підприємством каналами збуту [3]. Основними показниками винного бренда є: інновація; технічні досягнення; революційні зміни, які мають вплив на рівень розвитку в суспільстві та на мислення споживачів. Завдання винного бренда виявляється у тому, щоб споживач сприймав продукт через відчуття та емоції.

В умовах сучасної ринкової економіки стає все складніше створити винний бренд, який не схожий на інших. Відповідно до цього, виробник при створенні винного бренда повинен орієнтуватися здебільшого не на матеріальні фактори, які часто залишають споживачів байдужими та не створюють довготривалих зв'язків, а на створення позитивних вражень і стимулювання почуття задоволення від купівлі, оскільки споживачі сьогодення концентруються на купівлі символів, що мають вагу для їх самих та їхньої соціальної групи. Фактично винний бренд створюється для того, щоб наділити продукт неповторною індивідуальністю, яка буде чітко виділяти його серед конкурентів [1,5].

В наш час посиленої конкурентної боротьби між виробниками винної продукції, вибір споживачів дуже важливий і є головним чинником, який впливає на отримання прибутку. Тому, винний бренд повинен мати здатність протистояти конкуренції та забезпечити в майбутньому надійну і стабільну додану вартість.

Багато споживачів обирають бренд певної винної продукції за її властивості, які недостатньо присутні в продукції конкурентів і саме, тому створення бренда ви-

ної продукції має бути не тільки методично виваженим, але й творчим процесом, в основі якого лежать глибокі знання продукту, його особливостей, що підкріплені його високою і стабільною якістю. Оскільки, певний бренд у представленні споживача – це набір властивостей, що створюють та відображають продукт високої якості, то якісні характеристики продукту стимулюють купівельні мотиви та роблять даний продукт привабливим і незамінним [2]. Отже, продукція, яка має постійно стабільну і високу якість, що на протязі тривалого часу підкріплена задоволенням споживачів, має право претендувати на відповідний бренд.

Вивчення конкурентів на ринку винної продукції дозволяє підприємству використовувати їх слабкі та сильні сторони, відображає реальні ринкові можливості винного бренда, застерігає від невірних кроків в просуванні. Аналіз зібраної інформації про ринок винної продукції та його споживачів, складає уявлення про образ винного бренда, потреби цільової аудиторії та функціональні показники інноваційного продукту. При виборі продукції споживач орієнтується на бренд, тому ключовим чинником в створенні винного бренда є знання потреб та смаків споживачів.

Нове структурування ринків, зміна споживчих переваг та вплив стереотипів доводить, що створення бренда необхідно для кожного виробника якісної алкогольної продукції.

Література.

1. Зозульов О. В., Писаренко Н.Л. Ринкове позиціонування: з чого починається створення успішних брендів. – К.: Знання-Прес, 2004.-199с
2. Небилиця О.А. Тімонін К.О. Сучасні особливості інтернет-брендингу в Україні [Електронний ресурс] / О.А. Небилиця К.О. Тімонін // Економіка розвитку – 2014. – №1. – С. – 12 – 17 : Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6087>.
3. Телетов О.С. Управління брендом в умовах інноваційного розвитку промислових підприємств / О.С. Телетов, Н.В. Івашова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки – 2012. – № 5. – Т.3. – С. 88-93.
4. Україномовний розділ відкритої багатомовної мережевої енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>.
5. Шабуріна Ю. Ю. Нікуди діватися, потрібно створювати бренд / Ю. Ю. Шабуріна // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва – 2014. – № 33. – С. 14-18.:

Білавич І.В.,

викладач І клініка анестезіології і інтенсивної терапії
Варшавського медичного університету

ТОВАРИСТВО “ВІДРОДЖЕННЯ” У БОРОТЬБІ ЗА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Ключові слова/ key words: здоровий спосіб життя/healthy lifestyle. Галичина/Galicia, товариство “Відродження”/“Vidrodzenna”.

Українські громадські товариства спричинилися до боротьби за здоровий спосіб життя українців Галичини наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. У цьому процесі вагоме місце посідає товариство “Відродження”, яке стало опозиційним до алкогольної політики Польської держави, котра стимулювала поширення пияцтва з-поміж українського народу, що вкрай негативно позначалося на фізичному здоров’ї українців, їхньому матеріальному становищі, посилювало соціальну напруженість у сільських і міських громадах, зумовлювало поширення різних захворювань і зростання смертності. Антиалкогольне і антинікотинове товариство “Відродження” (виникло в лютому 1909 р.) очолило боротьбу із цим антисоціальним явищем, продовжуючи традиції місії і братств тверезості у ХІХ ст. Уже на початку ХХ століття (напередодні Першої світової війни) воно розгорнуло активну діяльність, продемонструвавши свою значущість і посівши належне місце в структурі українського громадського руху.

Як у більшість українських громадських товариств, воно змогло налагодити свою повноцінну діяльність на початку 1920-х рр. Формально відновлене у червні 1920 р. товариство “Відродження” висунуло нову програму розвитку руху тверезості, але не змогло розгорнути практичної роботи з її реалізації. За таких обставин провідним осередком українського руху тверезості виступив 1925 р. антиалкогольний гурток Рогатинської гімназії, який 1928 року під проводом знаних діячів М. Чайковського і Ю. Каменецького переріс у Союз протиалкогольних гуртків (СПГ), що об’єднував діючі у середньошкільних закладах 15 організацій відповідного спрямування із 1,2 тис. членів [5, 27-30; 6, 111]. У лютому, відтак у квітні 1929 р. відбулися збори, що, як впливає зі спогадів його очільників, продемонстрували складну напружену ситуацію навколо товариства [5], тут було ухвалено новий статут, який з другого подання у вересні 1929 року затвердило Львівське воєводство. Згідно зі статутом, наріжне завдання “Відродження” полягало у веденні антиалкогольної пропаганди та створенні із цією метою розгалуженої організаційної мережі на всіх українських землях під Польщею [3]. Її творення відбувалося за підтримки низки українських громадських інституцій: “Просвіти”, “Рідної школи”, студентських та інших національних організацій.

Про підтримку антиалкогольної політики товариства з-поміж українського народу Галичини засвідчує організаційний розвиток “Відродження”: під проводом С. Парфанович, потім М. Ценка на 1934 р. було 27 філій і 135 кружків із 6,4 тис. осіб. Згодом унаслідок реалізації курсу на “викорінення формалізму” чисельність дещо

скоротилася. Варто наголосити: майже половину членів товариства становили селяни, кожен десятий був студентом, а решту – міщани, вчителі, священники, службовці.

Ідеологами товариства “Відродження” стали громадські діячі, лікарі, освітяни (І. Герасимович, Ю. Каменецький, С. Парфанович, І. Раковський та інші), вони обґрунтували засади непримиренної боротьби із уживанням алкоголю, позаяк він спричиняє економічний, політичний визиск народу. Вимога “повної відмови” від його споживання мотивувалася тим, що пияцтво – це явище “антинаціональне”, “антипатріотичне”, яке становить чи не головну перешкоду на шляху до досягнення добробуту нації. Передбачаючи можливі закиди щодо таких гасел як з боку польських державних, так й українських суспільно-політичних кіл, “відродженці” всіляко переконували в “аполітичності”, “позапартійності” руху тверезості, адже отрутою є будь-який міцний трюнок – “польський” чи “український” [4; 5; 6]. За твердженням вченого Б. Савчука, боротьбу з пияцтвом активно підтримували й інші громадські організації, які навіть створювали при своїх низових осередках окремі структурні підрозділи. Найпоширенішими були т. зв. гуртки абстинентів (лат. “утримування”), що найактивніше діяли при студентських, іноді учительських організаціях, а також при читальнях “Просвіти”, філіях і кружках “Рідної школи” тощо. Утримання від споживання алкоголю було однією з обов’язкових вимог членства у товариствах “Січ” – “Луг”, непримиренне ставлення до нього плекалося у “Соколі”. А особливо гостро за вживання міцних трюнків, навіть до виключення з організації, карали у “Пласті” [6; 7, 111-112].

Не випадково, що найбільше зусилля громадських організацій у ділянці антиалкогольної боротьби проявилися у плебісцитових акціях за ліквідацію корчем, які вважалися головними джерелами ширення пияцтва в Західній Україні. Підготовка до їхнього проведення супроводжувалася масштабною організаційною та агітаційною роботою чолі з “Відродженням”. Так, протягом 1920-х років плебісцити відбулися у близько 400 українських громадах. Незважаючи на зловживання, погрози, підкупи, вони дали позитивні наслідки, що зумовлювалося не лише моральними й матеріальними, а й відверто антидержавними мотивами. Влада затвердила результати лише 227 “антиалкогольних референдумів”, а на практиці шинки ліквідували тільки в 150 громадах [6, 212-223]. Такі заходи, окрім іншого, слугували внутрішній консолідації українства та реально спричиняли зменшення споживання алкоголю.

Закономірним явищем виглядає той факт, що за міжвоєнного двадцятиріччя в діяльності українських громадських товариств акценти переносяться на просвітницькі засоби боротьби з пияцтвом. Першим виявом цього стала хвиля антиалкогольних віч 1931 р. за участю “Просвіти”, “Рідної школи”, жіночих, молодіжних, студентських організацій. На них ухвалювалися рішення про влаштування “безалкогольних” культурно-освітніх заходів, українські кооперативи закликали відмовитися від виробництва алкоголю. З 1932 р. діяльність у цьому напрямі традиційно активізувалася в лютому, який за прикладом європейських країн оголошувався “місяцем боротьби з пияцтвом”. Його проведення набиравало загальнонаціонального характеру завдяки спільним відозвам, які підписували очільники Української греко-католицької церкви та численних провідних українських громадських, політичних і фінансово-економічних установ [6, 200-229].

З-поміж антиалкогольна просвітницько-пропагандистська робота розгорталася у різних формах і напрямках. Найвиразнішою і найпрезентабельнішою з них

ставали антиалкогольні виставки. Їхнє відкриття у Львові символізувало початок лютневих “місячників тверезості”, а відтак їх переобладнували на пересувні експозиції, які до кінця зими мандрували Галичиною. Зазвичай тоді ж відбувалися антиалкогольні та антинікотинові курси [6, 220-228].

Як впливає зі звітів товариства “Відродження”, у 1930-1938 рр. товариство спільно із “Просвітою” та іншими національними інституціями провело близько 140 таких заходів, що мали по 25-75 учасників. Окрім того, на базі філій і кружків влаштовували читання лекцій на відповідну тематику. Твердження, буцімто після таких заходів близько 2/3 слухачів кидали палити, напевно, є перебільшення [2], однак незаперечним фактом є формування у свідомості широких верств населення розуміння шкідливості вживання алкоголю і тютюну.

Українські громадські товариства розгорнули масштабну просвітницько-агітаційну працю антиалкогольного спрямування. З 1930 р. товариство “Відродження” почало видавати свій орган з такою ж назвою (редактори – Ю. Каменецький і С. Парфанович). Орган “Союзу антиалкогольних гуртків “Ми молоді”, що з’явився 1928 р., з 1930 р. перетворився на його додаток. “Катехизисом” боротьби з пияцтвом став підручник “Геть з алкоголем і коршмами” [4]. Окрім цього, практикували випуск настінних та “кишенькових” “відродженських” календарів. Перед Різдом та Великоднем масово поширювали листівки “Рідної школи” з гаслами: “Святкуймо без алкоголю!”, “За загальну тверезість!” і под. Лише 1932 р. їх продано 122 тис. штук [1, 39]. Популярними з-поміж українців була “антиалкогольна література”: читанки, збірки поезій, драматичних творів відповідного змісту. За даними Б. Савчука, до 1939 р. товариство видало близько 1070 тис. примірників різної антиалкогольної літератури [6]. Хоча ця література мала легальний характер, її нерідко конфіскувала поліція. Часопис “Відродження” стверджував, що за рівнем антиалкогольної пропаганди Галичина у 1930-х роках піднялася на одне з перших місць у Східній Європі. Підстави для цього давав факт опублікування українськими часописами у 1931-1937 рр. понад 2 тис. статей відповідного змісту [2, 58]. Багато з них мали тематичні “антиалкогольні” сторінки.

Безпрецедентним явищем стало складання публічних присяг українців про відмову вживання міцних напоїв, що було відновленням традицій братств тверезості ХІХ ст. Часопис “Відродження” (друкований орган товариства) подає десятки подібних фактів, зокрема й випадки, коли такі акти здійснювали цілі громади за участі кількох сотень осіб. Щоправда, незабаром після такої “емоційної ейфорії” чимало з них, за визнанням часопису, “знову поверталися до пияцтва”. Вплив і наслідки боротьби українських громадських організацій за тверезий спосіб життя українців Галичини визначити важко. Утім, навіть зважаючи на певні перебільшення і не завжди виправданий оптимізм часопису “Відродження”, який повсякчас апелював до цього питання, слід погодитися, що вони були реальними, а подекуди визначними. Зокрема видання наводить численні факти “протверезіння” десятків громад, що, своєю чергою, сприяло поліпшенню морального клімату й криміногенної ситуації на селі. Зменшувалася кількість злочинів, здійснюваних на “грунті пияцтва”; зростала популярність “безалкогольних” весіль, зміцнювалася практика проведення культурно-просвітницьких заходів без “горілчаних буфетів” тощо. Співвідношення споживання алкоголю на душу населення між польськими та українськими воєводствами змінювалося на користь останніх [6, 229].

Отже, боротьба з алкоголізмом та тютюнопалінням стала реальним внеском у збереження генофонду українців, які піддавалися національній, соціальній і політичній дискримінації з боку польського державного режиму. У фарватері антиалкогольного руху товариство “Відродження”.

Література

1. Звіт з діяльності Головної Ради Українського Протиалк. Т-ва “Відродження” за час від 14 березня 1932 р. до 25 березня 1933 р. // Відродження. – 1933. – Ч. 3. – С. 33-39.
2. Звіт з діяльності Головної Ради Українського Протиалкогольного Т-ва “Відродження” за час від 1 квітня 1937 р. до 31 березня 1938 р. // Відродження. – 1938. – Ч. 4-5. – С. 54-70.
3. Статут Протиалкогольного товариства “Відродження”. – Львів, 1929. – 12 с.
4. Герасимович І. Геть з алкоголем і корчмами / Іван Герасимович. – Львів, 1930 р. – 113 с.
5. Раковський І. За тверезість. Короткий історичний огляд Українського протиалкогольного й протинікотинного руху. В 25-ліття Т-ва “Відродження” / Іван Раковський. – Львів: Українське протиалкогольне товариство “Відродження”, 1934. – 48 с.
6. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у XIX – 30-х роках XX ст. / Борис Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. – 248 с.
7. Савчук Б. Український Пласт. 1911-1939 / Борис Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1996. – 264 с.

INDEPENDENT WORK AS PART OF THE LEARNING ACTIVITIES OF STUDENTS

Abstract. The article presents main components, role, and importance of student's independent work. Type of independent work with using of computer technology in the study of medical clinical disciplines was discussed.

Key words: Independent work, higher medical education, propedeutics of internal diseases.

Independent work is special, a high degree of training activities. It is caused by individual differences of student's psychology, his personal characteristics and requires a high level of self-awareness, self-activity. The main components of independent work are its contents, object of training (educational and scientific activity of the students) and training activity of the teacher. That's why; independent learning does not merely involve students working alone and stressed the important role teachers can play in enabling and supporting independent learning [4].

The independent work of students is subdivided on class and out-of-class (during extracurricular time), can be done writing or orally. Different types of control, creative and practical tasks during a seminar or practical training, make class independent work. Out-of-class independent work traditionally includes such forms, as performance of written homework, preparation for the analysis of earlier heard lecture material on practical classes, report preparation, implementation of the paper, a term paper, etc. It is organized during the whole period of studying of the subject matter and has no rigidly regulating norms [3].

Independent work of students is part of the educational work and aims to strengthening and deepening of the acquired knowledge and skills. It is directed at finding and acquiring of new knowledge, including the use of automated training systems, as well as the execution of educational tasks, preparation for the upcoming lessons, tests and exams. This activity of students is organized, provided and monitored by the corresponding departments.

Independent work is intended not only for mastering each discipline, but also to develop the skills of independent work in teaching, research and professional activities. It improves the ability to take responsibility, to solve a problem on their own, to find constructive solutions.

Independent work has a number of features which include [1]:

- Educational and training features (formed and developed professional skills of specialist). Training activities of students in classroom which unsupported by independent work, has a low efficiency;
- Developmental features (improving the culture of mental labour, involvement in creative activities, enrichment of the intellectual abilities of students, development of creative initiative, independence, responsibility and discipline);

- Directing and stimulating function (learning process gets professional acceleration);
- Researching features (students get a new level of professional creative thinking).

Independent work of student develops psychological setting at the systematic updating of their knowledge and creates ability to navigate in the stream of scientific information. Independent work involves reproducing and creative processes in the activity of the student. There are four levels of independent work of students due to the nature of the action: 1) reproductive (training); 2) reconstructive-variative; 3) semi scientific 4) research (creative) self-study [3].

Independent work is carried out using reference didactic materials to correct the students' work and improve its quality. Modern requirements to the process of teaching suggest that the staff of the department must develop: a) the system of tasks for independent work; b) the themes of abstracts and reports; c) instructions and guidance to the implementation of independent work, training exercises, homework and so on. etc.; d) topics of coursework; d) lists of main and additional literature.

Monitoring of students' independent work can be in the following forms [1]:

- Proposed for the study questions can be included in the list of issues of final module;
- Test control;
- Written works, including referats, case history;
- Speech in seminars, student conferences, participation in "Round tables", in the professional game, science olympiads etc.

A number of studies suggested that information and communications technology (ICT) played a helpful role in independent learning because:

- offered opportunities for the easy assessment and measurement of self-directed learning;
- increased the speed of access of information;
- provided a medium for interaction between learners and between learners and their teachers [4].

Independent work by means ICT-distance learning of students in every step provides by necessary volume and level of knowledge's traffic and improved the skills and abilities to solve of cognitive tasks.

Propedeutics of Internal Medicine is one of the first clinical courses for medical students. It is one of the basic disciplines necessary for the formation of clinical thinking in the future professional activity. In Bucovinian State Medical University for effective student's independent work implemented using of system "MOODLE" (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), which realized as server of distance learning [2]. On server for disciplines "Propedeutics of internal medicine" created electronic distance learning course that includes:

- Organizational and methodological units;
- Training and reference blocks;
- The means of self-control and testing students.

Organizational and methodical blocks of e-learning courses provide conditions for methodological organization of independent work of students both in the discipline as a whole, and in preparation for a specific training session. In general about the discipline is available information about the structure, objectives and contents of course "Propedeutics

of internal diseases”, the principles of evaluation, calendar and thematic lesson plans, schedules of consultation, intermediate and final control.

In preparation for each lesson students have the opportunity to learn information about relevance of the theme, goal of learning, questions for self-control, list of recommended literature. Teaching unit consists of structured e-learning materials. These materials give students theoretical information on the lesson's topic (presentations of lectures, “notes”).

The multimedia capabilities of the system “MOODLE” allow to visualized educational material in the form of training tables, algorithms, video and audio materials and so on. The system “MOODLE” help to strengthen interest of students to educational material improve learning, and practical (seminar) classes optimal use reserved time.

Self-control is an important step of self-learning. For this, in e-learning courses at the end of each thematic section of subject “Propedeutics of internal diseases” was created item “Tests for self-control.” It enables students to pass online testing with limited time (controlling mode) or without (training mode). In the training mode, the student can check his answer to task, and get a hint. Training mode allows students to self-identify problems in the structure of their knowledge and take steps to eliminate them.

The teacher can check the test results of students, also see the number of attempts, spent time and determine the most “light” and “problem” student's tests. The latter allows the teacher to adapt plan of lessons and correctly identify accents and individualize the learning process on the eve.

Thus, independent work promotes the deepening and expansion of knowledge, formation of interest to cognitive activity and development of cognitive abilities, mastering techniques of learning process. It is one of the main reserves of increasing training efficiency of young professionals in medical university.

References:

1. Solovova N.V. Organizaciya i kontrol samostoyatelnoj raboty studentov/ Metodicheskie rekomendacii //Pod redakcij V.P. Garkina. – Samara: Izdatelstvo «Univers-grupp», 2006. – 65s.
2. Bojchuk T. M. Server distancijnogo navchannya BDMU – effektivnij instrument organizacii ta kontrolyu samostijnoi roboti studentiv /T. M. Bojchuk, I. V. Gerush, V. M. Xodorovskij /Materiali X yuvilejnoi Vseukraïnskoï navchalno-naukovoï konferencii z mizhnarodnoyu uchastyu “Kreditno-modulna sistema organizacii navchalnogo procesu u vishnix medicnix (farmaceutichnomu) navchalnix zakladax Ukraïni na novomu etapi”//Medichna osvita. – 2013. – № 2, – S.73-76.
3. Organization Of Independent Work Of Students On Credit Technology /R. Abilkhamitkyzy, Zh.A. Aimukhambet, K.K. Sarekenova //Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 2014. – Vol.143. – P.274 – 278.
4. What is independent learning and what are the benefits for students? /Bill Meyer [et al]- Publisher: London, 2008 <http://www.curee.co.uk/files/publication/5Bsite-timestamp5D>

Герасимчук П.О.,

доктор медичних наук, професор
ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського” МОЗ України

Власенко В.Г.

аспірант, лікар-хірург
ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського” МОЗ України

Павлишин А.В.

кандидат медичних наук, лікар-хірург
ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського” МОЗ України

ВИКОРИСТАННЯ ВАКУУМ-ТЕРАПІЇ В КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ СИНДРОМУ ДІАБЕТИЧНОЇ СТОПИ

Вступ. Місцеве лікування ранових процесів у хворих на синдром діабетичної стопи (СДС), залишається однією із актуальних та до кінця невирішених проблем хірургії. Одним із перспективних та нових методів лікування вищезначених хворих на сучасному етапі є використання вакуум-терапії ран.

Мета дослідження. Оцінити ефективність використання вакуум-терапії в місцевому лікуванні ран у хворих на СДС.

Матеріали та методи. Вивчено вплив вакуум-терапії на рановий процес у 58 хворих на СДС, віком від 46 до 68 років. Всі хворі були з цукровим діабетом II типу. Гострі гнійно-некротичні процеси діагностовані у 39 пацієнтів, хронічні рани – у 19 хворих. Площа ран коливалася від 1,9 до 18,6 см² і в середньому склала 10,3±1,2 см².

Застосовувалася методика постійної вакуум-терапії, з використанням вітчизняного апарату фірми “АГАТА-ДНІПРО”, та створенням відємного тиску в 125 мм.рт.ст. З метою накладання вакуумної пов'язки використовували стандартні перев'язувальні набори V.A.C Granu Foam Dressing (USA).

Динаміку перебігу ранового процесу контролювали за допомогою клінічних даних (зменшення больового синдрому, нормалізація температури тіла, очищення рани, поява крайової епітелізації), цитологічного дослідження мазків-відбитків з рани за методом М.П. Покровської та М.С. Макарова, мікробіологічного дослідження, визначенням ендогенної інтоксикації на основі розрахунку лейкоцитарного індексу інтоксикації (ЛІІ) за Я.Я. Кальф-Каліфом і індексу резистентності організму (ІРО).

Результати дослідження та їх обговорення. З ранових дефектів у хворих на СДС виділили в асоціаціях 1140 штамів мікроорганізмів, домінуюче положення серед яких займали стафілококи, стрептококи, мікрококи, коринебактерії. У хворих з хронічними ранами колонізація мікроорганізмами ранових дефектів була вищою (4,86 lg КУО/г) ніж у пацієнтів з гострими гнійно-некротичними процесами (4,12 lg КУО/г) (p<0,05).

Вакуум-терапія хронічних ран вже на 7 добу лікування дозволила в 84,2 % випадків досягнути регенераторного типу цитограм, з крайовою епітелізацією ран.

Кількість мікроорганізмів в рані зменшувалася нижче критичного рівня ($1,12 \lg$ КУО/г) з значним збідненням видового складу мікроорганізмів. ЛПІ становив $2,24 \pm 0,92$ ум.од., ІРО – $74,26 \pm 3,48$ (при поступленні ЛПІ – $3,16 \pm 0,48$ ум.од, ІРО – $56,24 \pm 2,68$). Це дозволило провести автодермальне закриття ранових дефектів шляхом автодермопластики 16 хворим, або виписати хворих на амбулаторне лікування (3 пацієнти) з залишковими ранами.

До початку вакуум-терапії у хворих з гострими гнійно-некротичними процесами відмічено наявність некротичної (74,3 %) або дегенеративно-запальної (25,7 %) картини цитограми. ЛПІ склав $4,26 \pm 0,84$ ум.од, ІРО – $42,18 \pm 2,46$. Всім пацієнтам було проведено хірургічні обробки спрямовані на санацію патологічного вогнища, з наступною вакуум-терапією ран. Вже на 14 добу лікування кількість регенераторних типів цитограм зростає до 92,7 % випадків. Колонізація мікроорганізмами зменшилася до $2,12 \lg$ КУО/г, з значним зменшенням їх видового розмаїття. ЛПІ склав $2,26 \pm 0,52$ ум. од, ІРО – $68,52 \pm 3,28$. Це дозволило провести автодермопластику ран у 28 хворих, а 11 пацієнтів виписати на амбулаторне лікування з залишковими ранами діаметром $0,5-0,8$ см, в яких відмічалися виражені процеси крайової епітелізації.

Висновки. Використання вакуум-терапії в лікуванні ран у хворих на СДС, дозволяє скоротити терміни перебігу фаз ранового процесу, досягнути стабілізації, та в коротші терміни провести їх автодермальне закриття. З використанням вакуум-терапії тривалість стаціонарного лікування скорочується в середньому на $6,1 \pm 1,5$ ліжко-дні.

Література:

1. Бреговский В.Б., Зайцева А.А., Залевская А.Г. Поражения нижних конечностей при сахарном диабете. Ст-Петербург: ДИЛЯ 2004; 234.
2. Ляпис М.О., Герасимчук П.О. Синдром стопи діабетика.- Тернопіль «Укрмедкнига». 2001.-С.5-15, 231.
3. Міжнародна угода з проблеми діабетичної стопи//Copyright 1999 by The International Working Group on the Diabetic Foot// Київ,; 2004.-С. 12-14.
4. Павлишин А.В., Шідловський В.О. Автодермопластика ранових дефектів ступні у лікуванні синдрому стопи діабетика// Шпитальна хірургія.- 2011.-№2.-С.83-84.
5. Ранняя аутодермопластика в активном лечении анаэробной неклостридиальной инфекции у больных сахарным диабетом/ Ляпис М., Шидловский В., Чонка И., Яцюта В.- Раны, ожоги, повязки.-Материалы хирургического конгресса.- Израэль, Тель-Авив, 1998.-С.31
6. Удовиченко О.В., Грекова Н.М. Диабетическая стопа. – М.: Практическая медицина, 2010. – 272 е.: ил.
7. Федоренко В.П. Фактори ризику виконання високої ампутації нижньої кінцівки і летальності при некротично-запальному ураженні стопи у хворих на цукровий діабет// Клін. Хірургія.- 2000.- №3.- С.30-33.
8. Шідловський В.О., Павлишин А.В., Коптюх В.В. Спосіб автодермопластичного закриття рани рельєфним клаптом при ССД// Шпитальна хірургія.- 2009.-№3.-С.97-100.
9. Armstrong D.G., Lavery L.A. Negative pressure Wound after parcial diabetic amputation: a multicentre, randomized controlled trial. The Lancet 2005; 366: 1704-1710.

ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС РОБОТИ З КОМП'ЮТЕРНОЮ ТЕХНІКОЮ

Ключові слова: комп'ютер, школяр, безпека життєдіяльності, психофункціональний стан, комп'ютерна залежність, зоровий аналізатор, розумова працездатність.

Key words: computer, schoolchild, safety of life activity, psychofunctional condition, computer dependency, visual analyzer, intellectual efficiency.

XXI століття – час інформаційних технологій, у зв'язку з чим широкі і масові використання комп'ютерів не лише в навчальному процесі, а й під час поза-шкільного дозвілля дітей є закономірним. Водночас комп'ютеризація освіти і поза-шкільної діяльності школярів має низку негативних моментів, що можуть вплинути на рівень їх психосоматичного здоров'я. Враховуючи той факт, що з комп'ютерами працюють школярі різного віку, гостро постає проблема більш ґрунтовного вивчення впливу електромагнітного випромінювання монітора комп'ютера на фізичне та психічне здоров'я школярів, насамперед на їхні розумові здібності, інтелект і загальну біоенергетику організму. Особливою гострою проблемою є вплив електромагнітних полів (ЕМП) комп'ютера на організм дітей і підлітків, який знаходяться в процесі інтенсивного росту і розвитку. Екологія такого впливу може призвести до непередбачуваних відхилень від нормативних психофункціональних показників та стану здоров'я дітей і підлітків. Це питання залишається поки що малодослідженим та недостатньо вивченим.

Науковцями Інституту гігієни та медичної екології імені О.М. Марзєєва встановлено, що впродовж останніх років кількість учбових дисциплін, у вивченні яких застосовується комп'ютер, збільшилась майже в 5 разів, а кількість дітей, що навчаються на комп'ютері – більше, ніж у 10 разів. До 90% кабінетів комп'ютерної техніки розміщені в непридатних для роботи з комп'ютерами приміщеннях з незадовільними гігієнічними умовами і лише 30% з них обладнані спеціальними меблями [2; 3].

Доведено, що організація учбового процесу, умови учбового середовища кабінетів комп'ютерної техніки, якість комп'ютерів, вік і стан здоров'я дітей закономірно визначають динаміку функцій фізіологічних систем організму школярів і їх працездатності впродовж уроку, учбового дня і тижня.

Психологічні дослідження, зокрема, вітчизняних науковців, свідчать, що комерційні комп'ютерні ігри, які домінують сьогодні на ринку, культивують у зростаючій особистості агресивно-індивідуалістичну мораль. Як правило, агресивні реакції найбільш виражені в підлітків, але закладаються й закріплюються вони ще в ранньому дитинстві [1].

Мета нашого дослідження полягала у вивченні психофункціонального стану організму школярів-користувачів ПК. Реалізація поставленої мети передбачала наступні завдання:

- проаналізувати рівень захопленості школярів комп'ютером та формування у них «комп'ютерної залежності»;
- оцінити функціональний стан зорового аналізатора та рівень розумової працездатності школярів – користувачів ПК;
- запропонувати комплекс заходів щодо організації занять з використанням комп'ютерів для школярів у загальноосвітніх закладах.

Методи дослідження. Для дослідження рівня захопленості школярів комп'ютерною технікою та формування у них комп'ютерної залежності застосовувався метод анкетування. Оцінка функціонального стану зорового аналізатора здійснювалася за допомогою суб'єктивних та об'єктивних показників (визначення гостроти зору за допомогою таблиці Головіна-Сівцова). Рівень розумової працездатності школярів оцінювався за допомогою *коректурної проби* – таблиці В.Я. Анфімова.

Результати дослідження. Дослідження проводилося серед школярів старшокласників м. Переяслава-Хмельницького Київської області. Всього дослідженням було охоплено 82 особи.

За результатами проведеного анкетування з'ясувалося, що 68% учнів мають удома комп'ютер; 95% уміють працювати за ним, при цьому 9% учнів почали працювати на комп'ютері з 4–5 років, 38% – з 6–9 років, 32,5% – з 10–12 років, 21,5% – з 13 років. Серед учасників анкетування щодня проводять за комп'ютером не більше 3 годин 65,4%, від 4 до 10 годин в день – 18,6%; не працюють за комп'ютером – 16%. З правилами безпеки для здоров'я під час роботи з комп'ютерною технікою ознайомлені близько 70% анкетованих, але дотримуються їх лише 50 %.

У комп'ютерні ігри грають 90% учнів, постійно грають 68,6%, від 4 до 6 годин в день – 12% і від 6 до 10 годин – 6,1%. Про постійне бажання грати в комп'ютерні ігри повідомили 5,5% учнів. Цікаво, що 22% учнів люблять ігри, в яких присутні терор і насильство, а 3,2% учнів грають на комп'ютері в карти. Серед опитаних 36% учнів заявили, що їм важко відірватися від комп'ютерної гри. Цей факт свідчить про можливість виникнення у них «комп'ютерної залежності». Близько 23% відповіли, що вони відвідують ігрові зали, де проводять від 0,5 до 6 годин, що 4,9% вчаться – від 3 до 10 годин на день.

У позаурочний час віддають перевагу комп'ютеру над спортом 30,5% учнів, спілкуванню з другом – 13,3% учнів; 45,4% учнів вибрали читання книги і 83,7% прогулянку замість комп'ютера; 18,6% відповіло, що безпосередньому спілкуванню вони віддають перевагу на користь спілкуванню через комп'ютер. Порушення зору спостерігаються у 25% учнів. Гімнастику для очей роблять лише 46,6% учнів, із них 17,2% роблять її один раз в день, 5,5% – двічі, 3,7% – три рази на день.

За даними наших досліджень лише 25,2 % опитаних підлітків стверджують, що вони не втомлюються, працюючи за комп'ютером. 8,5 % втомлюється вже через 15-30 хвилин, 18,2 % — через 1 годину, 48,5 % — протягом кількох годин, 17,7 % відчують біль у спині, 20,1 % — біль у м'язах шиї, 38,4 % — головний біль, 60,3 % — дискомфорт очей, 38,7 % — загальний дискомфорт, у 10,9 % падає зір.

Отже, у контексті запропонованого дослідження мова йде не лише про комп'ютерну залежність як таку, але й про те, яким чином вона розвивається в підлітковому віці та які існують ризики порушення процесу становлення особистості підлітка за умови надмірного захоплення комп'ютером.

Дослідження зорового аналізатора проводилося як за суб'єктивними показниками (нааявність астенопії), так об'єктивними (визначення гостроти зору).

Слід зазначити, що такі симптоми, як паління в очах; відчуття «піску» в очах; біль в ділянці очних яблук і лоба; біль при рухові очей; почервоніння очних яблук об'єднують терміном «астенопія» (відсутність сили зору). Вказані скарги зустрічаються у значного відсотка користувачів ПК і залежать як від часу безперервної роботи за екраном, так і від її характеру. У частини користувачів астенопія виявляється через 2 години, у більшості – через 4 години і практично у всіх – через 6 годин роботи за екраном. Меншим навантаженням вважається прочитування інформації з екрану дисплея, більш навантаженням – її введення. Найбільше загальне стомлення викликає робота в діалоговому режимі. Особливе велике навантаження на зір спричиняє комп'ютерна графіка – виконання і коректування робочих креслень за допомогою ПК.

У процесі дослідження гостроти зору було встановлено: 38% школярів – користувачів ПК мають понижено гостроту зору, зокрема, у 22% осіб – гострота зору нижче норми – 0,7 – 0,9 Д; у 16% осіб – гострота зору 0,6 Д.

При порівнянні скарг, пов'язаних з роботою за ПК у школярів з нормальною і пониженою гостротою зору, були виявлені наступні тенденції: діти з міопією частіше скаржаться на втому очей після роботи за ПК (34,4% і 22,3% відповідно), біль у ділянці очей (27,6 і 14,7%), почуття важкості в голові (15,3% і 10,6%), порушення сну – труднощі засинання після роботи за ПК у вечірні години (25,3% і 13,2%).

Серед основних причин порушення гостроти зору в учнів шляхом опитування нами було виявлено: недотримання вимог щодо роботи з комп'ютерною технікою, читання в незручній позі при поганому освітленні. Через 1 місяць після впровадження комплексу вправ для очей було перевірено їх ефективність і встановлено: у 15% школярів, що мали гостроту зору 0,7-0,9 Д відмічалось зниження спазму акомодатції і покращення гостроти зору.

Як показали дослідження, легше піддається корекції за допомогою фізичних вправ для очей, близькозорість невеликого ступеня, причиною якої є спазм акомодатції ока.

При дослідженні розумової працездатності школярів за допомогою коректурної проби В.Я. Анфімова було встановлено: 10% школярів – користувачів ПК мають знижену працездатність: у 55% – середній рівень працездатності; у 35% – високий рівень працездатності.

Наші дослідження, проведені серед школярів старших класів, показали, що їх робота за ПК, не дивлячись на відносну короткостроковість (1-2 академічних години), приводить до більшого стомлення, чим звичайні традиційні уроки тієї ж тривалості. Водночас несприятливий тип реакції центральної нервової системи (ЦНС) на сигнали, що пред'являються, відмічався в 73 % школярів-користувачів ПК. В процесі роботи за комп'ютером щільність занять падала від 1-ої до 2-ої години на 23%, тривалість відволікань наростала до 26%, збільшувався руховий неспокій і збудження – зовнішні ознаки стомлення, що розвиваються.

Після роботи на ПК більшість учнів (85%) скаржилося на неприємні відчуття в області очей, втому очей і м'язів плечового поясу. Тим часом ті ж школярі після традиційних занять аналогічної тривалості відзначали лише загальну втому.

За результатами досліджень можна сказати, що більшості школярів не знають норм роботи за комп'ютером, недостатньо піклуються про своє здоров'я, проводячи за комп'ютером дуже багато часу, що може привести до виникнення різних захворювань, зокрема нервово-психічних.

Виходячи з результатів дослідження, для удосконалення системи профілактики несприятливого впливу комп'ютерної техніки на психофункціональний стан організму школярів нами запропоновано наступний комплекс заходів щодо організації занять з використанням комп'ютерів для школярів у загальноосвітніх навчальних закладах:

1. Для зниження втоми і запобігання нервово – психічного напруження у школярів – користувачів ПК необхідно суворо дотримуватися гігієнічних вимог щодо роботи з комп'ютерною технікою та забезпечити оптимальні гігієнічні умови праці в навчальних приміщеннях.

2. Під час впровадження комп'ютерних технологій здійснювати індивідуально-диференційований підхід до школярів, які мають функціональні відхилення та порушення в стані здоров'я та розробити для них норми безпечної роботи на ПК.

3. З метою мінімізації впливу комп'ютерів на функціональний стан організму школярів слід впроваджувати комплексну систему індивідуальної профілактики, проводити комплекс оздоровчих та корекційних вправ як в умовах школи, так і в позаурочний час.

4. Для запобігання формування «комп'ютерної залежності» у школярів та ризиків порушення процесу становлення особистості підлітка за умов надмірного захоплення комп'ютером налагодити тісну співпрацю педагогів, психологів, батьків, соціальних працівників, правоохоронних органів та ін.

Отже, дослідження функціонального стану організму школярів при роботі за комп'ютером свідчать про необхідність розробки проблеми безпечного використання ПК в учбовому процесі та наукового обґрунтування раціональної організації занять з погляду безпеки життєдіяльності, вікової фізіології і шкільної гігієни. Упровадження удосконаленої системи профілактики несприятливого впливу комп'ютерною технікою на організм школярів дозволить попередити розвиток донозологічних змін та формування клінічно оформлених патологічних станів нервової системи, зорового аналізатора, опорно-рухового апарату, виникнення психопатологічних порушень та залежної поведінки.

Література

1. Дзюба Н. Електронні ресурси дитячих бібліотек України // Світ дитячих бібліотек. – 2001. – № 1. – С. 19-25.
2. Полька Н.С. Гігієнічні аспекти охорони здоров'я школярів під час роботи з персональними комп'ютерами // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 1998. – №4. – С.43-46.
3. Полька Н.С. Функциональное состояние и работоспособность младших школьников при различной продолжительности непрерывной работы на персональных компьютерах // Гигиена населенных мест. – Киев, 1998. – Вып. 33. – С.307-312.

Зиязетдинова Э.Ф.
Студентка I курса
Стерлитамакского филиала БашГУ
Научный руководитель: *Сибряева А.Х.*

ЭВОЛЮЦИЯ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

Ключевые слова/Keywords:рыночная экономика/ market economy, государства/ state, стадии развития/ stage of development, рыночная система/ the market system.

Почему рынок возник и развился в Западной Европе, став её достоянием и начав шествие по всем континентам примерно с XII в.? Ответ на этот вопрос не совсем однозначен. Предпосылки, обусловившие такой переход от рынка к рыночной экономике можно структурировать следующим образом:

Уровень развития культуры, в том числе экономической, способствовал возникновению различных форм собственности и хозяйствующих субъектов, их законодательному и религиозному объяснению (работы Ж. Кальвина, Дж. Локка и др.);

Наследование римского права, положенного в основу сначала королевского, а затем буржуазного законодательства, послужило регулированию частнособственных отношений;

Государство сыграло роль в реализации нормативного порядка и формировании рыночной экономики;

Продолжилось развитие науки и техники, произошло отделение производственных предприятий от домашнего хозяйства; Происходило развитие западных городов, а затем и национальных государств как следствие развития локальных и национальных рынков.

Рынок есть инструмент, с помощью которого хозяйствующий субъект осуществляет свою деятельность. Появление и становление рынка свидетельствует, что процесс возникновения рыночной системы завершился. Любая система проходит путь развития, включающий этапы возникновения и становления, периоды зрелости, регрессивных преобразований и исчезновения.

В XX в. механизм государственного вмешательства в экономику усложнился, пополнившись тремя блоками настройки рыночной системы:

1) антикризисным (антициклическим), основы функционирования которого заложил в 1930–1940 гг. Дж.М. Кейнс;

2) социального регулирования, суть которого отражают идеи реформизма и концепция государства благосостояния. Идеи социальной политики получили развитие в начале XX в. в Великобритании, Германии и России, а позднее – в США;

3) регулированием отрицательных «внешних эффектов» (речь о них пойдет дальше).

При вступлении рыночных государственно оформленных систем в стадию зрелости, на которой вмешательство государства обеспечивает им динамическое равновесие, экономика из чисто рыночной превращается в экономику рыночного типа.

В рамках стадии зрелости государственно оформленных рыночных систем с экономикой рыночного типа начинается развитие стадии становления, но уже мировой рыночной системы, т.е. происходит возвращение «по спирали», на качественно более высоком уровне, к стадии становления рыночной системы.

Таким образом, рыночная система прошла в своем развитии три стадии: возникновения (рынок), становления (рыночная экономика) и зрелости (экономика рыночного типа). Начав формировать элементы более высокой индустриальной системы, подготавливая следующую стадию развития – период регрессивных преобразований, который в рыночной системе носит название рыночно-индустриального (в государственно оформленных рамках), рыночная система уходит от противоречий за счет своего расширения. Она преодолевает национальные рамки, возвращаясь к стадии становления рыночных систем, но на качественно новом уровне – формирования мировой рыночной экономики, как бы спускаясь к исходному пункту. Происходит отделение транснациональных корпораций от национального хозяйства, и увеличение их открытости ускоряет формирование единого мирового хозяйства и геоэкономики.

Система получила название индустриальной потому, что связи между субъектами в ней не опосредуются рынком, а строятся на жесткой контрактной основе, становясь своего рода индустриальными. Отсюда и определение всей системы.

МЕЖДУНАРОДНОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ ТРУДА И ТЕНДЕНЦИИ ЕГО РАЗВИТИЯ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Ключевые слова/ Keywords: международное разделение труда/ international division of labor, международные кооперации/ international cooperation, международная специализация/ international specialization

Объединение национальных хозяйств в мировую экономику происходит на основе международного разделения труда, представляющего собой устойчивую специализацию отдельных стран на производстве определенных видов продукции.

Современный этап развития мировой экономики характеризуется углублением международного разделения труда, что обусловлено и порождено неравномерностью развития. Современные тенденции развития международного разделения труда можно охарактеризовать следующими общими закономерностями.

К современным тенденциям развития международного разделения труда относятся:

– в настоящее время участие страны в современном международном разделении труда в большей степени определяется не наделенными факторами природного характера, а «приобретенными» (созданными) страной факторами производства. Сюда в первую очередь относят: уровень технологии, интеллектуальный капитал, бизнес-инновации, качество рабочей силы (квалификацией труда).

– место большинства стран в международном разделении труда обуславливается степенью заинтересованности в выполнении стратегических задач и целей международных корпораций. Например, в последнее время наблюдается постоянный рост масштабов транснационализации. Она проявляется в повышении доли международного движения капитала, труда и других ресурсов. Очевидно, что транснационализация на сегодняшний день превратилась в многоканальный процесс. Благодаря этому многие страны трансформировались в самых крупных мировых инвесторов.

– эффективное партнерство и тесное сотрудничество национальных экономик либо на входе (импорт дефицитных товаров, услуг, производственных факторов), либо на выходе процесса производства передают эстафету идущим на смену современным тенденциям (к тесному сращиванию экономических связей между странами непосредственно в процессе самого производства).

– в процесс международной кооперации и специализации в значительной мере вовлечены отрасли машиностроения и обрабатывающая промышленность, в меньшей – добывающие отрасли и агропромышленный комплекс.

– важнейшим элементом процесса современного международного разделения труда является сфера услуг, подразделяющаяся на традиционные и современные. К традиционным принято относить: связь, туризм, международные перевозки. Современная же сфера услуг представляет собой совокупность банковских, финансовых,

рекламных, страховые и других бизнес-услуг. К примеру, довольно широкого статуса достигла специализация Великобритании, США, Германии – на предоставлении финансовых услуг.

– получило стремительное развитие международное разделение труда в контексте совместных проектов и программ, договоров подряда, совместных фирм, а также в виде внутрифирменного разделения труда в рамках международных организаций.

– меняется характер и содержание международного разделения труда среди трех групп стран в мировой экономике. Так, индустриальные страны специализируются на производстве высокотехнологичной продукции (в основном машиностроительной отрасли), а также на предоставлении бизнес-услуг. Часто индустриальные страны могут одновременно выступать также и крупнейшими экспортерами продуктов питания. Страны, которые развиваются, остаются в значительной мере поставщиками энергоносителей, сырья и т.п. Такие страны диверсифицируют статью своего экспорта изделиями легкой промышленности (такой как текстиль, одежда, обувь и т.п.), и услуг.

Итак, международное разделение труда является объективной основой развития различных форм сотрудничества между всеми странами мира, независимо от уровня их развития. Кроме того, оно играет важную роль в формировании разделения труда и специализации производства внутри стран, укрепляет взаимосвязь процессов расширенного воспроизводства в странах мира.

КОНТРОЛЬ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АКТИВНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ключові слова/ Keywords: банківський ризик/ bank risk, активні операції банку/ active transactions, кредитний ризик/ kredytny ryzyk, ризик ліквідності/ ryzyk likwidnosti.

Економічний зміст активних операцій визначається фінансовими відносинами, що виникають у різних ланках економіки між підприємствами, банками, бюджетом, підприємцями, працівниками, власниками та прагненням банку до одержання якомога більшого прибутку. Проте таке прагнення обмежується ймовірністю зазнати збитків, тобто чим більший ризик, тим більше шансів отримати прибутки або зазнати збитків.

У широкому розумінні ризик є невизначеністю щодо настання тієї або іншої події в майбутньому. Ризик вимірюється ймовірністю того, що очікувана подія не відбудеться (чи відбудеться) і це призведе до небажаних наслідків. Сутність ризику полягає в можливості відхилення отриманого результату від запланованого як у позитивний, так і в негативний бік. Крім того, необхідно враховувати, що ризик може виявлятися у вигляді упущеної можливої вигоди, тобто ризику непрямого (побічного) фінансового збитку від недоотримання прибутку [1].

НБУ серед основних банківських ризиків виокремлює: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни відсоткової ставки, ринковий ризик, валютний ризик, юридичний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації та стратегічний ризик. З погляду сфер виникнення та можливостей управління банківські ризики поділяють на:

– зовнішні ризики, що зумовлені змінами у зовнішньому щодо банку середовищі й безпосередньо не пов'язані з його діяльністю, ці ризики не піддаються кількісній оцінці, але банки зобов'язані враховувати їх під час формування стратегії та політики банківської діяльності, а також під час складання бюджету.

– внутрішні ризики, що виникають безпосередньо в процесі діяльності банку й зумовлені кількістю його клієнтів, партнерів, зв'язків, спектром банківських операцій і послуг, ці ризики порівняно із зовнішніми краще піддаються ідентифікації та оцінці.

Серед внутрішніх ризиків в залежності від сфери виникнення виділяють: фінансові ризики, що визначаються ймовірністю фінансових втрат і пов'язуються з непередбаченими змінами обсягів, структури, доходності та вартості активів і пасивів банку; функціональні ризики, що виникають внаслідок створення і впровадження нових банківських продуктів та послуг, неможливості здійснення своєчасного і повного контролю за процесом банківської діяльності [1].

Наведена класифікація ризиків банківської діяльності не є вичерпною. Класифікаційні ознаки банківських ризиків можуть виділятися залежно від потреб та специфіки функціонування певного банку, характеру фінансово-господарської діяльності клієнтів тощо.

Активні операції є не тільки найбільш прибутковою, а й найбільш ризикованою частиною банківських активів, а відтак пов'язані з активними операціями. Кредитний ризик є одним із банківських ризиків, що справляють найбільший вплив на діяльність банку.

Під кредитним ризиком розуміють наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб, виконати взяті на себе зобов'язання.

Кредитний ризик притаманний усім активним операціям, де результат залежить від діяльності контрагента, емітента або позичальника. Він виникає щоразу, коли банк надає кошти, бере зобов'язання щодо їх надання, інвестує кошти або іншим чином ризикує ними відповідно до укладених угод. При цьому кредитний ризик поєднує в собі такі ризики, як стратегічний ризик, валютний ризик, процентний ризик, ринковий ризик, ризик країни тощо.

За своєю суттю кредитний ризик характеризує економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу перерозподілу фінансових активів, а саме поняття кредитний ризик пов'язане не лише з кредитними операціями (балансовими та позабалансовими).

Зовнішні кредитні ризики залежать, зокрема, від ризику позичальника, який зумовлений його кредитоспроможністю. До чинників, які впливають на зовнішній кредитний ризик, та повинні контролюватися банком належать: фінансовий стан позичальника (ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділова активність, стабільність грошових потоків тощо); якісні характеристики позичальника (репутація, якість менеджменту, досвід роботи, професіоналізм керівництва тощо); конкурентна позиція позичальника; чинники навколишнього середовища (розвиток галузі, законодавча та нормативно-правова база, державна підтримка тощо).

Внутрішні кредитні ризики – це ризики банку, які залежать від правильності його дій у процесі кредитної діяльності та управління кредитним ризиком. До чинників, які впливають на внутрішній кредитний ризик, та повинні контролюватися банком належать: якість аналізу оцінювання кредитоспроможності позичальника в банку та проекту, що кредитується; якість аналізу ризиків, що супроводжують кредитну операцію (галузевий ризик, валютний ризик, ризик країни тощо); правильне оцінювання забезпечення та його адекватність наданому кредиту; якість аналізу структури кредитного портфеля банку; якість кредитного портфеля банку тощо.

Індивідуальний кредитний ризик передбачає оцінку та контроль окремого контрагента банку (позичальника, боржника, емітента цінних паперів). Таке оцінювання та контроль передбачає оцінювання кредитоспроможності окремого контрагента, тобто його індивідуальну спроможність своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за прийнятими зобов'язаннями. Індивідуальний кредитний ризик включає:

– кредитний ризик щодо позичальника, тобто ймовірність того, що позичальник не зможе виконати взятих на себе зобов'язань за кредитною угодою

внаслідок виникнення та впливу керованих чи некерованих чинників (нездатність позичальника виконувати свої зобов'язання за кредитами; ризик непогашення основної суми боргу за кредитом, тощо).

– ризик забезпечення кредиту що визначає міру того, що банку не вдасться своєчасно і в повному обсязі скористатися забезпеченням кредиту для покриття можливих втрат за кредитною операцією (ризик знецінення предмета забезпечення; ризик втрати чи пошкодження предмета забезпечення; ризик неправильного оцінювання забезпечення; ризик, спричинений недостатнім досвідом роботи з банківським забезпеченням).

Контроль банківських ризиків при здійсненні активних операцій полягає в чіткому та правильному проведенні їх ідентифікації та оцінки, якісному аналізі та контролі чинників що впливають на ймовірність реалізації ризику, що зумовлено необхідністю забезпечення дохідності цих операцій, запобіганням можливих фінансових втрат та зниження ділової репутації.

Література:

1. Денисенко М.П. Кредитування та ризику /М.П. Денисенко. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2012. – 480 с.

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМНОГО ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Ключові слова: системний фінансовий ризик, регулювання системного фінансового ризику, центральний банк.

PECULIARITIES OF SUBJECTS OF SYSTEMIC FINANCIAL RISK REGULATION IN THE WORLD PRACTICE

Bielova I. V.

PhD, Associate Professor

SHEI "Ukrainian Academy of Banking
of the National Bank of Ukraine"

***Summary.** The article is about the peculiarities of subjects of systemic financial risk regulation, particularly on the creation of separate independent subject of regulation in the country or transfer of the necessary powers and functions to already existing subjects of regulation. The arguments of the possibilities of transferring the appropriate powers on systemic financial risk regulation to central bank and its functions are determined.*

Keywords: systemic financial risk, systemic financial risk regulation, central bank.

Дослідженню аспектів перебігу системних ризиків сьогодні приділяється все більше уваги з боку регуляторів, зважаючи на значні негативні наслідки недавньої світової фінансової кризи та відсутність дієвих механізмів регулювання виникнення та поширення системних шоків у фінансовій системі. Одним з відкритих питань залишається перебудова та адаптація існуючої системи регулювання системного фінансового ризику до можливих викликів та загроз в напрямку реалізації системних криз. Виходячи з цього, не припиняються дискусії стосовно або виділення окремого регулятора системних ризиків, або передачі необхідних повноважень відповідним діючим органам. Зважаючи на це, актуальності набуває дослідження особливостей суб'єктів регулювання системного фінансового ризику та їх функцій і повноважень у світовій практиці.

У процесі здійснення регулювання системного ризику більшість пропозицій на даний момент стосується удосконалення суб'єктів регулювання, а саме впровадження концепції регулятора системного ризику, що засвідчує присутність значної кількості розробок та напрацювань у даному напрямку, особливо у розвинутих країнах світу. Слід відзначити, що виконання функцій регулятора системного ризику щодо нагляду за станом всієї фінансової системи країни може бути покладено на вже існуючі державні органи або ж створено новий орган регулювання з відповідними повноваженнями.

Так, Сенат США висував пропозиції щодо створення незалежного органу з регулювання системного ризику – Агентства з фінансової стабільності, одночасно консолідуючи існуючі мікропруденційні регулятори в єдиний орган – Адміністрацію з регулювання фінансових інститутів. Схожі заходи підтримувалися і представниками європейських країн, де було ініційовано створення Ради з системного ризику. Однак, Європейський центральний банк продовжує самотійно здійснювати діяльність щодо підтримки фінансової стабільності у країнах еврозони.

На сьогодні практики та науковці [1, 2, 3, 4] визначають ряд функцій та повноважень, які мають бути покладені на самостійний орган з регулювання системного фінансового ризику:

- чітко визначати системний ризик – включаючи можливості одного інституту створювати неприйнятний рівень ризику для системи або акумулювання визначених ризиків в галузі, що може призвести до негативних наслідків системного масштабу;
- впроваджувати систему показників ризику та здійснювати її моніторинг – з метою визначення потенційного розвитку системного ризику у різних сферах фінансової системи. Система показників повинна одночасно відображати національні та міжнародні можливості розвитку системного ризику;
- визначати критерії роботи для своєї діяльності в межах фінансової системи країни;
- звітувати перед державними органами влади та громадськістю стосовно результатів своєї діяльності щодо розвитку системного ризику у фінансовій сфері;
- брати на себе відповідальність за реалізацію заходів з регулювання різних аспектів системного ризику;
- впливати на діяльність інституту (компанії) з метою передбачення, зменшення та уникнення акумулювання ним неприйнятних рівнів системного ризику;
- здійснювати моніторинг великих фінансових інститутів та не допускати неконтрольоване їх зростання;
- взаємодіяти з міжнародними фінансовими інститутами з метою координації своєї діяльності, впровадження новітніх механізмів регулювання системного ризику та розробки процедур вирішення кризових ситуацій, які можуть виникнути в процесі реалізації регуляторної політики.

Поряд з формуванням відокремленого регулятора системного фінансового ризику, висуваються також і пропозиції щодо наділення відповідними функціями центральних банків країн [5, 6, 7, 8]. По суті вирішенням проблем виникнення системних ризиків останнім часом займалися центральні банки, оскільки їх функція «кредитора останньої інстанції» виступала єдиним інструментом регулювання у даному напрямку. До того ж, головна роль центрального банку полягає у використанні своїх наглядових можливостей за всією фінансовою системою для ідентифікації системних коливань. Зважаючи на сучасні вимоги до регулятора системних ризиків, для виконання цієї ролі центральний банк країни повинен мати відповідні можливості для впливу.

Так, фахівці Центрального банку Канади [6] зазначають, що центральні банки мають відігравати головну роль у зниженні системного ризику, зокрема за рахунок:

- 1) ідентифікації системних слабких місць та використання своїх інструментів для їх усунення у фінансовій системі;
- 2) підтримки фінансової стабільності через необхідне забезпечення ліквідністю платоспроможних, проте на визначений момент неліквідних інститутів;
- 3) захисту світової фінансової системи від падіння одного з інститутів за допомогою забезпечення стійкої фінансової інфраструктури та нагляду за системно важливими кліринговими та розрахунковими системами.

Поряд з цим, представники організації Ради міжнародних відносин [7] наводять наступні аргументи стосовно закріплення ролі регулятора системного ризику саме за центральним банком:

1) центральний банк щодня взаємодіє з учасниками ринку в межах виконання своєї головної функції – реалізації грошово-кредитної політики і таким чином має всі можливості для моніторингу ситуації на ринку та виявлення загрозливих для фінансової системи проблем. Ніякий інший фінансовий інститут не має такого широкого доступу до інформації про потоки у фінансовій системі як центральний банк країни;

2) зобов'язання центрального банку підтримувати макроекономічну стабільність чітко пов'язане з роллю забезпечення стійкості фінансової системи. Макроекономічні падіння часто суттєво пов'язані з фінансовою системою, а тому схожі підходи до аналізу та управління можуть виступати основою для регулювання в обох сферах;

3) зазвичай, центральні банки належать до найбільш незалежних державних органів. Ефективне регулювання системного ризику вимагає зосередження на довгостроковому горизонті, а зосередження політиків на короткострокових програмах та заходах не враховує дану вимогу. Тому центральний банк за рахунок своєї незалежності якнайкраще підходить для органу регулювання системного ризику;

4) центральний банк виступає кредитором останньої інстанції, що може бути використане як засіб боротьби з системними фінансовими кризами.

У різних країнах центральний банк має своє призначення та зобов'язання. В цьому випадку, за умов наявності у центрального банку лише одного основного завдання (підтримання цінової стабільності, забезпечення максимального рівня працевлаштування тощо) або декількох завдань одночасно, завдання щодо підтримання стійкості фінансової системи та регулювання системного ризику мають бути в обов'язковому порядку включені до групи цілей цього регулятора.

Слід також зауважити, що одним з пріоритетів регулювання системного ризику центральним банком виступає здійснення ним грошово-кредитної політики. Вона передбачає застосування комплексу інструментів різного впливу на фінансові інститути. В даному випадку центральний банк має широкі можливості для впливу на діяльність фінансових інститутів, так як «м'яка» монетарна політика передбачає різке зростання їх балансів, що може стати причиною виникнення системного фінансового ризику. Таким чином, грошово-кредитна політика центрального банку може стати ефективним засобом для регулювання левериджу фінансових інститутів, зокрема за допомогою регулювання процентних ставок на ринку.

Таким чином, можемо стверджувати, що на сьогоднішній день проводиться активна робота в напрямку побудови ефективної системи регулювання системного фінансового ризику, зокрема щодо трансформації суб'єктів регулювання. Незважаючи на існуючі докази та аргументацію стосовно дієвості тих чи інших регуляторних

ініціатив при регулюванні системного фінансового ризику, будь-які заходи мають узгоджуватися з особливостями національного регулювання фінансових відносин у країні та діяльності фінансових інститутів.

Література:

1. Schwartz, J. M. Role of the Systemic Risk Regulator / J. M. Schwartz, R. Miccolis // Public Policy White Paper. – American Academy of Actuaries. – 2010. – 19 p.
2. Labonte, M. Systemic Risk and the Federal Reserve / M/ Labonte // CRS Report for Congress. – 2009. – 23 p.
3. Rivlin, A. Systemic Risk and the Role of the Federal Reserve / A. Rivlin // Briefing Paper. – 2009. – № 2. – 14 p.
4. Rosengren, E. S. The Roles and Responsibilities of a Systemic Regulator / E. S. Rosengren // Risk Capital 2009: The Global Risk Regulation Summit. – 2009. – 14 p.
5. Acharya, V. V. A Theory of Systemic Risk and Design of Prudential Bank Regulation / V. V. Acharya // Journal of Financial Stability. – 2009. – Vol. 5, No. 3. – pp. 224–225.
6. Macklem, T. Mitigating systemic risk and the role of central banks / T. Macklem // Conference de Montréal, Bank of Canada. – 2011. – 4 p.
7. Baily, M. N. A Systemic Regulator for Financial Markets / M. N. Baily, A. B. Bernard, J. Y. Campbell and others // Working Paper. – Council on Foreign Relations Press – 2009. – 8 p.
8. Zongwe, D. Conjuring systemic risk through financial regulation by SADC central banks / D. Zongwe // SADC Law Journal. – 2011. – Vol. 1. – pp. 99-119.

КОМПЛЕКСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ РЕСТРУКТУРИЗАЦИЕЙ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

В статье затронуты вопросы повышения эффективности системы управления предприятием в условиях кризиса посредством реструктуризации. Проводится анализ и уточнение понятий «реструктуризация предприятия» и «реструктуризация системы управления», на основании чего предлагается понятие «комплексное управление реструктуризацией».

Ключевые слова: предприятие, эффективность, система управления, реструктуризация

The article deals with questions of the efficiency increase of enterprise management system in crisis through restructuring. It gives the analysis and refinement of the concepts of «restructuring of the company» and «management restructuring», whereby proposed the concept of «integrated management of restructuring».

Keywords: enterprise, efficiency, management system restructuring

В настоящее время актуальным вопросом является функционирование предприятия в условиях системного кризиса, когда вопросы его эффективности и жизнеспособности зависят не только от качества его системы управления. Исследования подтверждают, что организации, особенно большие и сложные, испытывают затруднения, приспосабливаясь к изменениям внешней среды. Адаптация к изменениям на рынке и в технологии невозможна в рамках старой организации, без рассмотрения направлений преобразования системы, без принятия организационных мер, обеспечивающих стабильность деятельности в новых условиях. Таким образом, целью функционирования предприятия, целью любого стратегического решения системы управления по-прежнему была и остаётся экономическая эффективность.

Основываясь на вышеупомянутом, автор статьи считает, что вопросы эффективности системы управления и эффективности предприятия имеют разный предмет. Эффективность системы управления определяется мобильностью предприятия, его управляемостью и стратегическим потенциалом и устойчивостью к колебаниям внешней среды. Эффективность предприятия — понятие более широкое, и оценивает исключительно динамику результатов деятельности.

Одним из наиболее популярных и при этом сложных инструментов повышения эффективности системы управления предприятием является её реструктуризация [1, 2].

Оценить будущую эффективность того или иного управленческого процесса или производственного состояния является стратегически важным направлением

деятельности предприятия. Методики оценки экономической эффективности стратегических управленческих решений существуют давно, однако, общепринятой на сегодняшний день пока нет. Стратегическая оценка управленческого решения в процессе реструктуризации может иметь последствия не только материального плана, но и носить социальный характер. Более того, для реструктуризационного процесса нормой является получение максимальной отдачи в долгосрочной перспективе, что может значительно увеличить погрешность в результате расчёта эффективности и сформулировать его только приблизительно

Поскольку чёткие границы в областях стратегического и антикризисного управления отсутствуют, то ряд инструментов управления, в число которых входит и реструктуризация предприятия, может иметь как антикризисный, так и стратегический характер. На основании этого мы можем сделать вывод, что понятие реструктуризации является комплексным, и предложить следующее его определение:

Реструктуризация — это организационно-экономический механизм изменения структурного построения системы управления предприятием на всех этапах её жизненного цикла, направленный на преодоление кризисных тенденций развития и повышение конкурентоспособности предприятия в долгосрочной перспективе.

Реструктуризация предприятия в широком смысле — это изменение структуры, способа организации его работы. Реструктуризация системы управления — это, прежде всего, изменение её целей и стратегии. За изменением целей и стратегии следует изменение организационной структуры, которая обслуживает и обеспечивает их реализацию. Затем следует изменение бизнес-процессов, обеспечивающих выполнение исполнителями своих функций в рамках организационной структуры.

Зачастую реструктуризация предприятия сводится к реформированию организационной структуры управления, т.е. к изменению структурно-функциональной подсистемы системы управления, что представляется вполне оправданным, поскольку изменение базового элемента системы неизбежно должно повлечь за собой адекватные изменения во всей системе управления. Это делает подобный подход к реструктуризации возможным, но, по мнению автора, не вполне оптимальным, поскольку предполагает управляющее воздействие исключительно на структурно-функциональную часть системы управления, а значит, исходит из внутренней среды предприятия, в то время как стратегический подход и существующая на сегодняшний день действительность диктуют необходимость ориентации на внешнюю среду в первую очередь. Это означает, что совсем другое значение приобрела информационно-поведенческая подсистема системы управления, и изменения в ней должны быть не следствием изменений в других подсистемах, но происходить согласованно и целенаправленно. Таким образом, исходя из необходимости более комплексного подхода к реструктуризационным изменениям системы управления, автор считает оправданным говорить об *управлении реструктуризацией*.

На практике данный подход к реструктуризации системы управления должен сводиться к разработке программы комплексного управления реструктуризацией предприятия, которая включает в себя:

1. подготовительную аналитическую работу, включающую в себя разработку стратегии реструктуризации и постановку целей;

2. разработку программы поэтапного изменения организационной структуры управления в соответствии с жизненным циклом внешней среды предприятия и его маркетинговой стратегии;

3. выбор инструментов реструктуризации, соответствующих специфике предприятия;

4. разработку программы адаптации предприятия к производимым изменениям;

5. разработку плана-графика последующих изменений.

Таким образом, **комплексное управление реструктуризацией** представляет собой управленческий процесс анализа, воздействия и мониторинга, сопровождающий реструктуризацию системы управления от идеи до результата и предполагающий комплексный охват всех подсистем предприятия.

Комплексный подход к управлению реструктуризационными мероприятиями может найти своё отражение в разработке соответствующей адаптивной методики разработки стратегии реструктуризации, которая будет предложена в третьей главе диссертационного исследования.

Список источников:

1. Тарасова, Т.Н. Критерии эффективности реструктуризации системы управления предприятием. // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. Академика М.Ф. Решетнева. — 2008. — № 4. — С. 147-151.
2. Тарасова, Т.Н. Инструменты и методы оценки эффективности процесса реструктуризации системы управления промышленного предприятия // Сборник трудов международной конференции «Социально-экономические и правовые системы: современное видение» — 2014 г. — С. 144-151.

Тарасова Т.Н.

К.э.н., старший преподаватель
ФГБОУ ВПО «Омский государственный
университет путей сообщения»

Самарин А.М.

Преподаватель НОУ ВПО «Сибирский институт бизнеса и информационных технологий»

ВОПРОСЫ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТУРИСТСКИХ АГЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ОТРАСЛЕВОГО КРИЗИСА

В статье затронуты вопросы кадрового обеспечения предпринимательских структур туризма, предоставляющих агентские услуги. Выявляются причины и следствия проблем, лежащих в основе неудовлетворённого спроса турагентов на квалифицированных сотрудников, способных эффективно работать в условиях отраслевого кризиса.

Ключевые слова: туризм, подбор персонала, туристские агенты.

Article is devoted to the questions of staffing in travel agents. It reveals the causes and results of the problems, being the reasons of a pent-up demand of travel agents on the qualified employees, capable to work effectively in the crisis situation.

Keywords: tourism, staff recruitment, travel agent.

В настоящее время есть все основания утверждать, что индустрия туризма в России и в мире переживает период трансформации: изменяется структура спроса и предложения, развиваются информационные технологии, способствующие развитию индивидуального туризма, и, как следствие, изменяется структура отрасли. Значительную долю рынка туристских услуг продолжают составлять малые формы предпринимательских структур с численностью до 15 человек. Как правило, такие структуры осуществляют турагентскую деятельность на территории отдельно взятого региона, и именно они наиболее болезненно отреагировали на уменьшение туристских потоков вследствие мирового экономического кризиса.

Ещё в недавнем прошлом рынок турагентских услуг был одним из наиболее привлекательных для предпринимателей, решивших создать бизнес, и причины этого были в следующем:

- 1) востребованность услуги — несмотря на кризис количество человек, пользовавшихся услугами туристических агентств, в целом было относительно стабильно, т.к. потребность в отдыхе является одной из базовых;
- 2) отсутствие барьеров для входа в отрасль — турагентская деятельность по-прежнему не подвергается ни обязательному лицензированию, ни сертификации, при этом финансовые затраты для открытия бизнеса относительно невелики.

Сегодня ситуация в корне изменилась. Предпринимательство в агентском секторе индустрии туризма потеряло свою привлекательность в силу ряда объективных причин:

- 1) развитие индивидуального туризма — руководители турагентств единодушны во мнении, что основной угрозой существования и развития турагентского бизнеса является интернет: сегодня всё большее количество потенциальных клиентов осознают преимущества самостоятельного онлайн бронирования билетов и мест в отелях, минуя посредничество турагента;
- 2) невысокая рентабельность данного бизнеса и высокий уровень конкуренции — очевидно, что больших финансовых потоков и высоких норм прибыли ждать от турагента не приходится.

Таким образом, турагентский бизнес сегодня переживает не лучшие времена, и есть основания считать, что отрасль проходит кризисный период развития, пройдя через который она должна неминуемо измениться. В этой связи становится актуальной проблема наличия адекватных новому состоянию отрасли кадров, способных вывести её на новый этап развития.

Парадоксальность ситуации в том, что сегодня и рынок образовательных услуг, и рынок труда перенасыщены менеджерами. Вузы продолжают набор на данные направления, абитуриенты продолжают активно их выбирать. При этом на рынке туристских услуг наблюдается дефицит профессиональных кадров, желающих и способных работать со спецификой турпродукта.

Основной причиной сложившейся ситуации можно считать низкий уровень привлекательности профессии менеджера по туризму.

Несмотря на развитие этого сегмента бизнеса, качественных изменений в его условиях (средние заработные платы в отрасли, возможности карьерного роста и проч.) не наблюдается, соответственно популярность профессии остаётся на прежнем уровне. Молодёжь достаточно неохотно идёт работать в туризм, это обусловлено следующими факторами:

- 1) невысокий уровень заработной платы в отрасли;
- 2) ограниченные перспективы для профессионального роста.

Таким образом, в настоящее время для руководителей турагентств актуальна проблема обеспеченности профессиональными кадрами. Обычно она решается через систему набора и подбора персонала.

Набор персонала — это работа по созданию резерва кандидатов на все должности, из которых организация потом будет отбирать себе сотрудников.

Внутренний источник набора персонала имеет ряд очевидных преимуществ, однако, в связи со спецификой микропредприятия (в частности, ограниченность штата) использовать его удаётся крайне редко.

Из внешних источников среди турагентств наиболее популярным на протяжении последних лет остаётся публикация объявлений в прессе и на специализированных сайтах. Это обусловлено важным для турагента преимуществом — низкими затратами на поиск сотрудника. Тем не менее, такая практика содержит в себе существенный недостаток — преимущественно на вакансию откликаются лица без опыта работы в туризме, обучение и адаптация которых займёт достаточное количество времени. При этом по оценкам самих руководителей агентств опыт работы в туризме или, как минимум, опыт ведения продаж зачастую является определяющим критерием в принятии решения о приёме на работу.

Сегодня эффективный менеджер по продажам — это ценный сотрудник для любого предприятия. Как правило, специалист, умеющий продавать, имеет достаточно широкий спектр предложений от работодателей, и вполне естественно, что он будет выбирать отрасли, в которых средняя заработная плата будет максимальной. К сожалению, туризм в этот перечень не входит.

Возможен вариант набора сотрудника с высокой мотивацией и отсутствующим опытом работы в туризме. Однако, как показывает практика, далеко не все молодые люди, принявшие решение попробовать себя в качестве менеджера по туризму, хорошо себе представляют специфику данной работы и адекватно оценивают её положительные и отрицательные стороны. В реальности оказывается, что в работе менеджера по туризму гораздо больше стресса, чем романтики, поэтому адаптация к новой сфере деятельности часто протекает достаточно тяжело. Возникает проблема текучести кадров, которая создаёт не только дополнительные затраты для работодателя, но и существенно снижает его желание принимать на работу сотрудника, являющегося новичком в туризме. В этой связи распространена практика переманивания специалистов из других агентств. Она решает не только задачу подбора опытного сотрудника, но и имеет преимущества расширения клиентской базы.

Тем не менее, необходимо помнить, что переманивание сотрудника конкурента возможно только в случае предложения ему более интересных условий работы, что также сопряжено с трудностями. Как правило, в микропредприятиях по причине ограниченности оргструктуры профессиональный статус работника определяется в большей степени размером вознаграждения его труда, чем должностью. При этом финансовые возможности микропредприятия в вопросах материального стимулирования также ограничены. Получается, что у квалифицированного менеджера с актуальной потребностью в карьерном росте возможны только 2 пути: начинать собственный бизнес или переходить на работу в крупную компанию-оператор, что сопряжено с трудностями, к которым не все готовы. [1]

В настоящее время практически во всех крупных городах существует возможность получить профильное для данного вида бизнеса образование и квалификацию — менеджер туристического предприятия, менеджер по туризму и т.п. Тем не менее, даже имея представления о специфике работы в отрасли, далеко не каждый выпускник с такой квалификацией в реальности может и хочет приступить к работе в туристическом агентстве. Во-первых, зачастую не хватает опыта ведения продаж. Во-вторых, в туризме период адаптации длится несколько дольше, чем в торговле, поскольку нужно научиться ориентироваться не только в ассортименте, что само по себе представляет собой значительный объём информации, но и в участниках туристического рынка (туристических операторах), с которыми придётся работать, и в нормативно-правовой базе туризма.

Таким образом, из вышесказанного можно сделать следующий вывод: существует объективная проблема кадрового обеспечения микропредприятий туризма, которая является следствием несовершенств в управлении отраслью и требует системного подхода к решению. Наиболее очевидной она становится на этапе набора персонала, а также его последующей адаптации к работе в стрессовых условиях.

Список источников:

1. Тарасова, Т.Н. Проблемы кадрового обеспечения региональных микропредприятий индустрии туризма. // II Манякинские чтения: уникальный туристско-рекреационный потенциал «Московско-Сибирский тракт» («Золотое кольцо Прииртышья») как элемент устойчивого развития региона»: материалы международной научно-практической конференции студентов, аспирантов, преподавателей, теоретиков и практиков (4-5 апреля 2013 г.). – Омск: Издатель ИП Пермяков С.А. – 2013.

Дугієнко Н.О.

к.е.н., доцент кафедри «Міжнародної економіки та економічної теорії»,

Осаул А.О.

старший викладач кафедри «Міжнародної економіки та економічної теорії»,

Запорізький національний університет

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ КНР У ВИРОБНИЧЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ МАШИНОБУДУВАННЯ

Ключові слова / key words: інвестиція / investment, машинобудування / machinery, товари з високою доданою вартістю / high-value added products.

З 1990-го р. Китайська народна республіка була першою економікою в світі за обсягом одержаних зарубіжних інвестицій серед країн, що розвиваються. В 2000-х рр. КНР займала вже друге місце в світі за обсягом ПІ. Близько половини даних інвестицій надходило саме у виробничий сектор економіки КНР, в тому числі машинобудування. Важке машинобудування орієнтоване на виробництво устаткування для металургійної, гірничодобувної, паливної, нафтової, хімічної промисловості. В 2010 р. на компанії з іноземними інвестиціями припадало до 55% китайського експорту. Різноманітні іноземні технології завдяки мобільності людських ресурсів були адаптовані локальними компаніями в галузі машинобудування. Саме іноземні інвестиції стали двигуном сучасного успіху китайських виробників у галузі машинобудування. Уряд КНР використовує низку адміністративних стимулів для залучення іноземних компаній: продуктивність праці на іноземних заводах в КНР часто вище, ніж у приватних китайських виробників, велика частина виробленого в КНР обладнання експортується в країну-інвестора. За попередніми розрахунками експертів, вартість експорту машинобудівної продукції в 2015 р. може досягти 20 млрд. дол. США.

Іноземне кооперування проявляється не лише в перенесенні виробництва на територію КНР. В останні роки посилилася інвестиційна активність китайських компаній за кордоном. Переважна більшість процесів злиття та поглинань відбувалися в високотехнологічних секторах економіки: на частку машинобудування припадає 17% китайських прямих зарубіжних інвестицій в розвинених країнах і 20% – в країнах, що розвиваються. Домінування КНР на ринках, що розвиваються є прямим продовженням стратегії насичення національного ринку для споживачів з середнім рівнем доходу.

Головним обмеженням більш ефективної експансіоністської діяльності китайських підприємств в сфері машинобудування є парадокс походження, який проявляється в уявленні про китайську продукцію як низькоякісну, не дивлячись на істотний прогрес у ціновій та неціновій міжнародній конкуренції. Обмеженням також є доступ до кваліфікованої міжнародної робочої сили, що сповільнює надання послуг світового рівня.

Китайські інвестиції в виробництво устаткування для легкої промисловості є продовженням процесу централізації галузі, яка відбувається вже більше двадцяти років. Рушійним мотивом злиття та поглинань у цій сфері є прагнення придбати новітні технології та відомі бренди.

Купівля компаній FACC і ELKEM являє собою спробу китайських компаній увійти у верхні сегменти логістичних ланцюжків. Австрійська фірма FACC AG має сильні міжнародні позиції у виробництві композитних вуглепластиків, застосовуваних в авіакосмічній промисловості. Норвезька ELKEM – відомий виробник субстанції на основі силікону і вуглецевих сплавів, використовуваних в електронній промисловості і металургії (для виробництва матеріалів з наперед заданими властивостями).

Успішне виробниче співробітництво іноземних та національних компаній в Китаї супроводжується експортною орієнтацією національних підприємств. Цей процес почався ще в 2004 р., коли експорт обладнання з Китаю зрівнявся з імпортом. Так, у 2004 р. Shanghai Electric Corp. придбала 75 % акцій японського виробника токарних і фрезерних верстатів Ikegai за 4,5 млн. дол. У 2005 р. Harbin Measuring Tool and Cutting Tool Group стала власником німецької компанії Kelch GmbH за 12 млн. дол. У 2006 р. Zhejiang Hongsheng Group здійснила купівлю за п'ять млн. дол. німецького виробника ткацького обладнання Grosse Webereimaschinen. У 2006 р. відбулося проникнення на ринок Індії китайського виробника будівельного устаткування Sany (сума угоди 60 млн дол.). У 2007 р. Sany здійснила інвестиції в розмірі 130 млн. дол. у США, а також будівництво заводу і дослідницького центру в Німеччині. У 2010 р. компанія інвестувала 200 млн. дол. у виробничу базу в Бразилії, а також відкрила ще один завод в Індії. У найближчі роки Sany планує розширити свою присутність на ринках Індонезії, Росії і ПАР. Компанія Zoomlion також зорієнтована на придбання іноземних підприємств. У 2008 р. китайський виробник придбав італійську компанію CIFA за 422 млн. дол. Таким чином, він удвічі збільшив свої іноземні інвестиції, головним чином, спрямовані на розвиток ринків США, Індії та Бразилії [1].

Високим є інтерес китайських підприємців до німецьких підприємств машинобудування, оскільки ті характеризуються високоякісною робочою силою, розвинутими технологіями, відомими брендами. Найбільш відкритими до діяльності в сфері злиття та поглинань є виробники металургійної продукції, компресорів, станків.

Тим не менш, за даними експертів Thermo Process Technology лише незначна кількість китайських виробників машинобудівної продукції вважають поглинання та злиття найбільш ефективним способом виходу на іноземні ринки, адже трансграничні угоди часто густо супроводжуються культурними відмінностями та труднощами в інтеграції корпоративних культур.

Література:

1. An introduction to Mechanical Engineering: Study on the Competitiveness of the EU Mechanical Engineering Industry. Within the Framework Contract of Sectoral Competitiveness Studies – ENTR/06/054. Final Report: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ec.europa.eu/.../sectors/mechanical/.../competitiveness/comp-mech-eng-2... (Дата звернення: 01.06.2015)